

Naš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlag postamt Klagenfurt 2.

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XIV./STEVILKA 2

CELOVEC, DNE 11. JANUARJA 1962

CENA 2.— ŠILINGA

Svet na prelomu

Velike reči prihajajo ponavadi neopaženo za sodobnike, naš uči zgodovina. Človeštvo je pogosto podobno otročkomu v pravljici, ki se nič hudega sluteč podata na pot ter gresta od drevesa do drevesa, pri čemer pa v svoji majhnosti vidita samo spodnji del debela pri štoru, ne pa vrhov, ter se na koncu znajdeti sredi tolikih dreves, da se niti ne zavesta, da sta zašla v gozdu. Ali pravilneje v džungli, kajti sodobni svet postaja vključ s svoji materialni civilizaciji, kljub čudovitemu napredku tehnike vedno bolj podoben šumi v pravljinah, kjer je vladal surovi zakon močnejšega, kjer se je ohranjal pri življenju le tisti, ki je bil zadosti odporen in se znal ubraniti drugih v borbi za obstanek. „Homo homini lupus“ (Človek je človeku volk) so dejali stari Latinci, ko so označevali razmerje med ljudmi. Če je to nekdanj v glavnem veljalo za razmerje med posamezniki, danes, ko je sam ustroj človeške družbe človeka prisilil, da živi v večjih skupnostih, ta zakon velja prav tako — in žal vedno bolj — za razmerje med narodi, med državami, pa tudi med različnimi stanovmi. Saj je pol sveta organizirano v mogočen tabor, ki po nauku nemškega Juda Marxa označja boj med „razredi“ in je njegov cilj „diktatura proletariata“ nad vsemi drugimi sloji, ali pravilneje: diktatura peščice ljudi, ki pripadajo komunistični stranki, nad ostalim ljudstvom. Po drugi strani pa se v znamenju „antikolonializma“ številni „mali narodi“ v Afriki in Aziji otrsajo evropskega gospodstva. O kolonializmu in njegovih napakah je bilo že mnogo resničnega povedanega in ni dvoma, da imajo „kolonialna“ ljudstva pravico do politične samostojnosti. Toda prav nenehne homatije v Kongu, nekdanji vzorni belgijski koloniji kažejo, da ni edina rešitev v državni neodvisnosti nekdanjih kolonij, kajti iz kolonialne odvisnosti so prebivalci te neazne polcivilizirane dežele padli nazaj v nered in barbarstvo. Pa tudi druge „mlade države“ so v zadnjih časih zadosti pokazale svojo nezrelost, kot na primer Indija, ki je prav z geslom „nenasilja“ pod Gandijevim duhovnim vodstvom premagala nemogočnejšo politično tvorbo svojega časa, britanski imperij ter ga prisilila, da ji je podelil svobodo. V minulih tednih je vprav Indija pod vodstvom Gandijevnega najljubšega učenca Nehruja pogazila to načelo, kateremu se ima vse zahvaliti. Z napadom na Goo, nekdanjo portugalsko posest na indijski obali je sama uporabila silo. Naj kdo še toliko graja počasnost evropskih kolonialnih sil, da se znebijo svojih zadnjih ostankov kolonialne posesti (Angleži v Srednji Afriki, Francozi v Severni Afriki in Portugalski), je pa vendar treba obsoditi uporabo sile in izbruhe sovraštva.

Nemiri in napetosti v svetu pričajo, da letos sicer nismo v koledarsko prestopnem, gotovo pa v zgodovinsko prelomnem letu.

Kriza sodobnega sveta prihaja najbolj do izraza v krizi Združenih narodov, ki imajo že sto članic. OZN je bila ustanovljena leta 1946, še pod vtisom grozot minule vojne z namenom, da bi v bodoče preprečevala izbruh novih vojn. Takrat je bila v državnikih in narodih še živa zavest, da vojna na koncu koncev prinese več škode in trpljenja kot koristi, ne le premaganem, ampak tudi zmagovalcem. Toda zadnja leta padajo Združeni narodi iz ene krize v drugo, iz politične v finančno, iz finančne zopet v politično. Jedro teh kriz je nezaupanje med državami. Čeprav smo leto končali v znamenju blesteč razsvetljenih mest in samozadovoljnega blagostanja, pa prav nezaupanje, ki podtalno razjeda svet, potrjuje besede starega Winstona Churchilla, britanskega leva iz zadnje svetovne vojne, ki je dejal, da „se je staro leto izteklo v temi in nevarnosti“. Treba je, da se vsi te nevarnosti zavemo, spoznamo njene vzroke ter jih odstranimo, kajti le tako bo moč premagati stalne krize, ki vznemirjajo to nenavadno „povojno dobo“, ki nikakor ne zasluži imena mir. Le spoznanje, da morejo mir roditi ljubezen, dobrota in medsebojno spoštovanje, more razčistiti današnjo zmedo in prinesiti zmago pravice. Miru v srih, med narodi in državami in predvsem medsebojnega sporazumevanja v zaupanju, ne pa „koeksistence“, temelječe na „ravnotežju strahu“, ki v brezsmiselni atomski oboroževalni tekmi označuje sedanji svetovni položaj, potrebuje človeštvo, da nekega dne — nehoti — ne zagazi v pogubo.

Sovjeti snubijo Nemce

Zapadnonemški poslanik v Moskvi Kroll, ki je se pred nekaj tedni »proslavil« s svojimi »samolastnimi« predlogi o »sovjetsko-nemški spravi«, je zadnje dni zopet stopil v ospredje. V Bonnu so namreč objavili memorandum sovjetske vlade Zapadni Nemčiji, ki je bil menda v Moskvi izdelan na temelju razgovorov Krolla s sovjetskimi diplomati.

Sovjetska vlada predlaga Zapadni Nemčiji, da se naj odpove zapadnemu zavezništvu ter postane nevtralna. Kot ceno za to uslugo pa je Sovjetska zveza pripravljena priznati povezavo zapadnega Berlina z ostalo Zapadno Nemčijo in kar je še več, nemški industriji bi se »odprl trg oceanskih razsežnosti v vzhodnem bloku«. Sovjetska zveza je pripravljena kupovati »stroje in drugo blago, ki ga izdeluje nadarjeni nemški narod«, pravi sovjetski memorandum in zapeljivo šepeta Nemcem na uho, da bi »nevtralna in morda kasneje zedinjena Nemčija«, ki bi vprav zaradi nevtralnosti imela malo vojaških izdatkov, nikakor ne šla v račun zapadnim silam, »ki razpihujejo sedanjo mednarodno napetost« v lastnem interesu in seveda na škodo Nemcev.

Sovjetska nota je zbudila veliko presečenost v zapadnih prestolnicah, kajti zopet je sovjetska vlada prek noči spremenila svoje stališče. Do včeraj je označevala Zapadno Nemčijo kot leglo »revansizma« ter »ruskega militarizma«, ki da ogroža mir in ponujala »ogroženi« Finski svojo pomoč. Sedaj pa ima naenkrat medene besede za Nemce in obtožuje zapadne velesile, med tem, ko se prav ta čas pogaja sovjetski

zunanji minister Gromiko z ameriškim poslanikom v Moskvi.

Na prvi pogled je jasno, da hoče Sovjetska zveza z mamljivimi obljubami motiti pogajanja za prehod Evropske gospodarske skupnosti iz prve faze v drugo, kot podrobneje poročamo v političnem tednu na 2. strani. Vendar je sovjetska nota kot zgolj diplomatska intriga in propagandni trik. Nova sovjetska poteza je namreč spravila bonnsko vlado v nepričakovano ugoden položaj proti nezaupljivim zapadnim zavezniškom, ki se že dalj časa upirajo nemškimi željam po atomskem orožju in od bogate Zapadne Nemčije zahtevajo večje finančne prispevke za stroške obrambne zveze Atlantiskega pakta. Zapadnonemški gospodarski minister Erhard, ki se sedaj nahaja v Združenih državah, je sicer odklonil sovjetski predlog kot »preveč nedoločen« in izjavil, da se Sovjetski zvezi ne bo posrečilo zabiti kléna med Zapadno Nemčijo in njenimi zavezniki, istočasno pa je zahteval »večje razumevanje za nemške želje«.

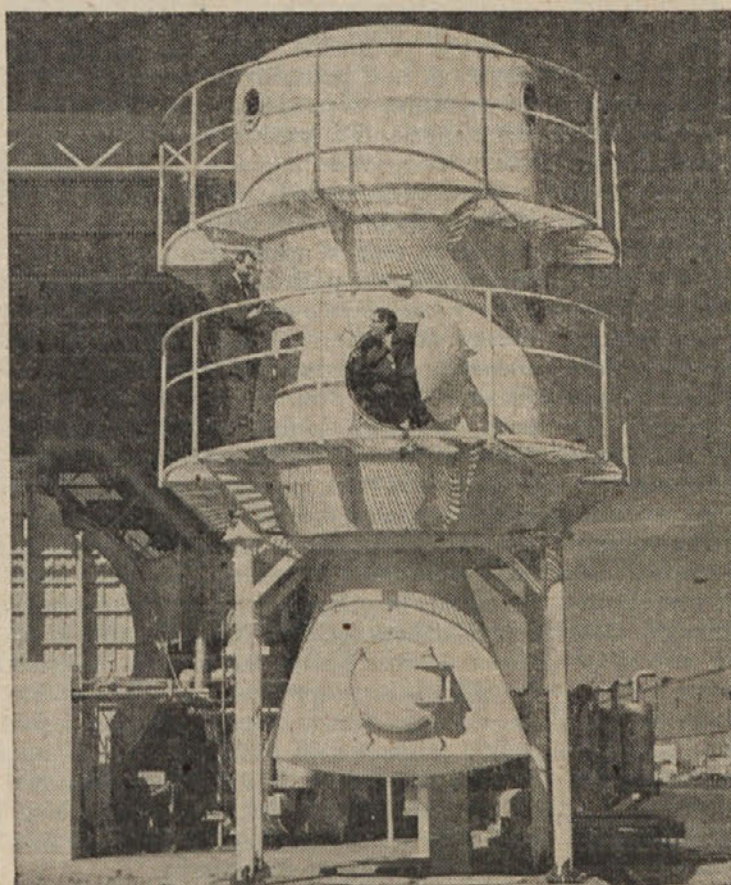
Eichmann zamenjal obleko

Adolf Eichmann, na smrt obsojeni nekdanji Hitlerjev »glavni pooblaščenec za dokončno rešitev judovskega vprašanja«, ki ima na vesti 6 milijonov človeških življenj, je po svojem odvetniku dr. Servatiusu iz Kölna vložil pritožbo proti smrtni obsodbi. Zaradi tega so mu rdečo jetniško obleko, ki jo po izraelskih predpisih nosijo obsojenci na smrt, zopet zamenjali z navadno rjavo jetniško uniformo. Mož še naprej piše spomine svojega grozotnega življenja.

Atomska tekma med Vzhodom in Zahodom

Sovjetska zveza je zelo napredovala v atomski tehniki, so ugotovili ameriški znanstveniki po prvi presoji podatkov zadnje serije 50 sovjetskih atomskih eksplozij. Nad dveletni atomski moratorij so Sovjeti temeljito izkoristili za izdelavo popolnejših atomskih bomb raznih vrst, posebno tudi takih za »taktično uporabo«, to je kot topovske izstrelke in raketne naboje. Vprav v velikem »asortimaju« teh orožij je obstajala ameriška prednost pred Sovjeti. V Združenih državah sedaj celo nekateri iz-

med atomskih znanstvenikov, ki so se doslej brezpogojno zavzemali za ustavitev atomskih poskusov, zahtevajo, da ameriška vlada ponovno začne z atomskimi poskusi za vojaške namene ter si tako ohrani prednost pred Sovjetsko zvezo. Po mnenju ameriških strokovnjakov ima sedaj tudi Sovjetska zveza možnost, da v doglednem času izdela nevtronsko bombo, s katero se že dalj časa bavijo ameriški atomski fiziki. Ta bomba ne bi uničila stvari, pač pa ugasnila sleherno življenje.

Priloge za nove vesoljske plete se mrzlično nadaljujejo. — V prihodnjih tednih bodo predvidoma iz ameriškega raketnega oporišča Cap Canaveral izstrelili novo raketo tipa Mercury, ki bi naj prvič ponesla ameriške vesoljske letalce na krožno plovbo okoli Zemlje, podobno kakor sta lani obkrožila Zemljo ruska letalca Gagarin in Titov. Istočasno pa pripravljajo Amerikanci, ki so odločeni da čimprej dohitijo Ruse na tem področju, nove poskuse, kajti obkroženje Zemlje je samo eden izmed ciljev vesoljske plovbe, ki hoče priti — do zvezd? Na sliki vidite »vesoljsko postajo«, ki je namenjena za posadko treh mož 7 metrov visoka in tri metre široka okrogla kabina bo urejena tako, da bodo v njej vladale natančno iste razmere, kot v vesolju. Ta kabina naj privaja bodoče vesoljske letalce za življenje v vesolju za daljše dobe plovbe.

- K R A T K E V E S T I -

Mali obmejni promet med Avstrijo in Slovenijo je dal v minulem letu še kar dobre uspehe. Po uradni statistiki je bilo zabeleženih 170.000 prehodov meje z jugoslovanske strani, v Jugoslavijo pa se je podalo 106.692 Avstrijcev. Še boljši pa so bili rezultati obmejnega prometa z Italijo, kjer je prišlo v Italijo 2.294.000 gostov, v Jugoslavijo pa se je podalo 1.443.000 Italijanov.

Molotov se vrne na Dunaj, je bilo minuli torek uradno naznanjeno v Moskvi. Molotov, bivši sovjetski zunanji minister, ki je med drugim podpisal avstrijsko državno pogodbo, je postal središče svetovne pozornosti, ko je bil v jeseni obdolžen na sovjetskem komunističnem kongresu »protipartijske delavnosti« in označen kot eden izmed glavnih pomagačev pri zločinih rajnega Stalina. Izgleda, da Moskva z odpošiljativjo Molotova nazaj na Dunaj, kjer je zadnja leta bil njen predstavnik pri Mednarodnem atomskem uradu, hoče dokazati svetu, da je sovjetska vladavina postala bolj »človeška«, kot za časa Stalina. Toda kaj je potem z zločini Stalinskih pomagačev, če se ti »zločinci« lahko — brez procesa, ki bi ugotovil njihovo krivdo ali nedolžnost — in celo v visokih diplomatskih službah še naprej sprehajajo v svobodi?

Dva brzovlaka sta trčila v bližini mesta Goude na progi Amsterdam-Rotterdam na Nizozemskem, pri čemer je ob silovitem trčenju, ker je eden izmed vlakov vozil z brzino 120 km, bilo mrtvih 91 oseb, nadaljnjih 50 pa jih je utrpelo težke poškodbe, zaradi katerih se bo število smrtnih žrtev v naslednjih dneh najbrž še povečalo. Nesreča je nastala, ker je eden izmed vlakov spregledal rdeče znamenje in — namesto da bi obstal — peljal naprej. Kraj nesreče je nudil grozno podobo kupa zverženega železja, iz katerega je bilo slišati presunljivo stokanje ranjencev. Po radiu so obvestili vse bližnje mehanične delavnice, da se podajo na kraj nesreče z železovarnimi aparati, s katerimi so potem začeli reševati žrtve iz jeklenega smrtnega oklopa. Je to največja železniška nesreča v zgodovini Nizozemske.

Letnik 1943 bodo vpoklicali na nabore. Vojaške komisije bodo v zveznih deželah delovale 29. in 30. januarja. Istočasno bodo poklicani tudi tisti pripadniki letnikov od 1937 do vključno 1942, ki doslej še niso bili na naboru.

Odbor kmečke zbornice v Velikovcu

Minulo sredo je bila v sejni dvorani mlekarske zadruge v Velikovcu prva seja mandatarjev okrajne kmetijske zbornice, ki so bili izvoljeni dne 19. novembra. Med odličniki so bili predsednik deželne Kmetijske zbornice državni poslanec Hermann Gruber, okrajni glavar dr. Wagner, in predsednik deželne zveze rajfajznovskih hranilnic ing. Valentin Maierhofer. Pri volitvah je bil za novega predsednika okrajne kmečke zbornice v Velikovcu ponovno izvoljen brez nasprotnega glasu župan v Vovbrah H. Glantschnig (Bauernbund), za prvega namestnika E. Kügler (Bauernbund), za drugega namestnika L. Gojer (Arbeitsbauernbund), za tajnika pa zastopnik slovenske liste Ignac Domej, pd. Zgonc iz Rinkol.

... in v Celovcu

Ob sodelovanju slovenskega mandatarja Valentina Waldhauserja, pd. Podnarja iz Slov. Plajberka je minuli torek bil na prvi seji kmečke zbornice v Celovcu izvoljen novi odbor, ki mu načeluje M. Laner (Bauernbund).

Politični teden

Po svetu ...

Zimsko zatišje

bi lahko označili kot glavno značilnost minulega tedna v svetovni politiki. Zatišje je pa seveda samo navidezno, kajti »hladna vojna« tudi v zimskem mrazu in minuli teden ni prav nič odnehala. Glavna vprašanja so ostala odprta, od Berlina, preko Srednjega vzhoda pa do daljne Azije. Po eni strani traja naprej konflikt med Vzhodom in Zapadom v Evropi zaradi Berlina, po drugi strani pa je v minulem tednu močnejše zavrelo v afrazijskih deželah.

Glede Berlina je mogel Zapad začeti konkretne razgovore z Moskvo, potem ko je francoski predsednik De Gaulle popustil od svojega dosedanjega stališča, da se s Sovjeti sploh nima smisla pogajati o berlinski krizi, češ da so Sovjeti tisti, ki so jo povzročili, pa da jo naj sedaj še oni rešijo. De Gaulle je pristal na pripravljane razgovore, ki jih je v imenu zapadnih zaveznikov takoj začel ameriški veleposlanik Thompson v Moskvi s sovjetskimi zunanjim ministrom Gromikom. Kot običajno, diplomati govore samo za zaprtimi vrati in tiho, zato doslej svet še ni nič zvedel kaj sta govorila. Vendar pa že molk obeh partnerjev kaže, da se doslej še o ničemer nista mogla zneniti, kajti v nasprotnem primeru bi gotovo izšlo kako uradno sporočilo.

Z enostranskimi ukrepi je Sovjetski zvezi sicer uspelo razdeliti z zidom Berlin, vendar s tem ni dosegla kake odločilne zmage temveč kvečjemu materialno utrdila svojo dosedanje posest in preprečila množične pobege iz Vzhodne Nemčije na Zapad. »Kitajski zid«, ki ga je dal Hruščev zgraditi skozi Berlin se pa že kruši na več krajih. Zaradi prenagelne gradnje so ostale v njem razpoke, ki jih sedaj led razganja. To krušenje je pa tudi simbol notranje trhljivosti sovjetskega tabora, ki je bil zgrajen na sili in ga vedno huje razdirajo notranji spori med Sovjetsko zvezo in Kitajsko. V tem sporu med obema orjakoma je mala Albanija samo pritlikavec, ki je bil tako nepremišljen, da se je podal med noge velikimov. Kaj se mu utegne zgoditi, ni težko uganiti, namreč da utegne »po nesreči« ali namenoma nekega dne biti pohojen.

Sovjeti zaposleni s samim seboj

Prav v notranji slabosti komunističnega tabora je treba iskati vzroke za sedanje sovjetsko mirovanje, kajti sovjetski komunistični tabor je trenutno preveč zaposlen s samim seboj, da bi si mogel prevoščiti kake nevarne zunanje avanture, posebno pa še ne v Evropi, kjer gre v zapadnem taboru razvoj v prav nasprotno smer. Kljub težavam nastaja namreč v svobodni Evropi močan gospodarski prostor, čigar jedro je šestorica držav EWG (Francija, Italija, Zapadna Nemčija, Belgija, Nizozemska in Luksemburg), h katerim bodo, češče nočes, morale pristopiti tudi ostale svobodne evropske države, ker to veleajo železni zakoni gospodarstva. Velika Britanija bi se, oprta na svoj Commonwealth (sedanje kolonije in bivše kolonije, ki so sedaj že samostojne države, a z matično državo še gospodarsko povezane) mogla še najbolj in nadalje uspešno upirati novemu razvoju. Toda Angleži so kot dobri in hladni računarji sprevideli, da jim bolj kaže pravočasno pridružiti se tej Evropi in njenemu zgledu sledijo z večjim ali manjšim obotavljanjem ostale evropske države od Švedske do Švice, Avstrije in Portugalske.

Prav te dni so v Bruslju odločilna pogajanja za prehod iz prve faze EWG, v kateri je bilo za vsak sklep potrebno soglasje vseh članic, v drugo, v kateri bo zadostovala navadna večina. Bil bi to odločilni korak k Zvezi evropskih držav. Vprašanje, ki trenutno povzroča največje težave, je poljedelstvo, ki je v vseh državah že iz prvih povojnih let pod posebno zaščito. Ta bi v primeru prehoda v drugo fazo seveda odpadla, kar bi povzročilo precejšnje težave, ki jih bo moč le postopoma premestiti. V vsakem primeru bo pa to vprašanje moglo samo nekoliko zadržati nadaljnjo združevanje Evrope, ne pa ga preprečiti, meni večina strokovnjakov. Dočim je namreč v prvi fazi, ki je obstajala v odstranitvi omejitev za trgovino z industrijskimi izdelki (carine, kontingenti itd.) bila največji koristnik Zapadna Nemčija, kajti njeni industriji se je odprlo veliko evropsko tržišče, bo pa v drugi fazi morala vprav Zapadna Nemčija doplniti svoj delež žrtve za skupnost. Nemško kmetijstvo bo namreč izgubilo zaščito carin in kontingentov ter bo

moralo tekmovali s francoskim, holandskim, danskim in italijanskim kmetijstvom, ki marsikaj mnogo ceneje prideluje. V tej zvezi se pojavljajo posebni problemi tudi za avstrijsko kmetijstvo v primeru povezave Avstrije z EWG, o katere potrebnosti s splošno državnega vidika danes nihče ne dvomi razen nekaterih, ki si pa tega tudi ne upajo naravnost povedati, posebno pa ne pravih vzrokov svojega nasprotovanja.

Temu razvoju k ojačitvi svobodne Evrope pa stoji nasproti vretje v »kolonialnih« področjih. Evropske države bojujejo ondi zadnje »zaščitnične boje« pri svojem umiku iz kolonij. Francija ima svoje križe v Alžiru, še najbolj spretno se otresa kolonialne dediščine Velika Britanija. Indijski pohod na nekdanjo portugalsko posest Goa je kaj kmalu dobil posnemovalce. Indonezija se hoče polastiti bližnjega otočja Nova Gvineja, ki je še vedno pod nizozemsko oblastjo. Na Srednjem vzhodu pa ira-

škega diktatorja Kasema skomina po bogatih petrolejskih vrelcih v Kuveitu v Perzijskem zalivu. Puščavska šejkova država Kuwait, ki ima najbogatejše petrolejske vrelce na svetu, je namreč pred kratkim postala samostojna. Samostojnost pa je mogla ohraniti le zaradi bližine britanskega vojnega ladjevja (britanske družbe črpajo v Kuveitu petrolej) ter zaradi nevošljivosti drugih arabskih držav, predvsem Nasserja, ki bi tudi rad postal posestnik doznanih petrolejskih vrelcev.

Na Daljnem vzhodu pa je Laos, mala država med obema svetovnima taboroma v nekdanji francoski Indokini še naprej središče nemira. Trije »politizirajoči« principi, med katerimi eden predstavlja zapadni »kapitalistični« tabor (Bo Oum), drugi »proletarski« blok (Suvanong), tretji pa nevtralistično tendenco (Suvana Fuma) se niso mogli zediniti kljub mnogim sestankom. Tako vzhodno kot zapadno časopisje se jezi nanje, toda vzrok za njihov spor je drugje, pri njihovih gospodarjih. Ironija je v tem, da so vsi trije principi med seboj v zlahti in vsi trije bogati.

... in pri nas v Avstriji

Denar loči duhove ...

Božični in novoletni prazniki trajajo na Dunaju dalje kot drugod, vsaj kar se tiče uradne dejavnosti. Prva vladna seja v novem letu je namreč razpisana šele za 22. januar. S tem pa seveda ni rečeno, da je med tem politika povsem počivala.

Kot običajno, se prepri najraje začne pri denarju, pri blagajni ali kasi. Večkrat smo že v našem listu poročali o 9 milijardah šilingov, ki so se nakopičili pri državni blagajni iz izkupička povojne ameriške pomoči. Po »Marshallovem planu« so namreč Združene države darovale Avstriji, pa tudi drugim evropskim državam tostran železne zaves raznovrstno blago, ki so ga te potrebovale za obnovo svojega po vojni razdejanega gospodarstva, od hrane in industrijskih surovin pa do mogočnih strojev za nove tovarne.

Te dobrine je vlada interesantom prodajala za šilinge in ti izkupički so se potem zbirali na posebnem računu. Po pogodbi med Združenimi državami in Avstrijo bi naj ta fond, znan pod imenom ERP fond, služil za posojila po nizkih obrestih. Vendar si je vlada Združenih držav pridržala pravico nad kontrolo podeljevanja teh posojil, ki so tako v drugi obliki zopet pomagali k sedanjemu splošnemu blagostanju v Avstriji. Prišlo pa je do raznih nesoglasij z Amerikanci, ki so se končno poravnala tako, da je ameriška vlada prepustila ERP fond povsem avstrijski vladi. Bilo je to neke vrste poslovilno darilo ameriške vlade zveznemu kanclerju Raabu, ko se je ta umaknil sedanjemu zveznemu kanclerju Gorbachu. Glavno vprašanje, ki je po tem drugem »odhodu« Amerikancev nastalo, je bilo seveda, kdo bo odločal o razdeljevanju teh blagonskih kreditov, ki so poleg drugega tudi močno politično orožje. Dokler so bili Amerikanci še v tej komisiji, so spričo koalicijskega ravnotežja med obema strankama v resnici odločali oni. Sedaj je zadeva drugačna, kajti tako OeVP kot SPOe se trudita, da si kako pridobita večino pri upravi ERP fonda. Že trije osnutki so bili izdelani, a noben ni mogel prodreti.

... tudi med prijatelji

Duhovi pa se celo ločijo med »enakomislječimi«, to je v ožjem krogu obeh strank samih. Do izraza je to prišlo v dogovoru, ki sta ga sklenila bivši zvezni kancler ing. Raab in predsednik osrednje delavske zveze (OeGB) Olah glede reforme paritetične komisije za cene in plače. Ing. Raab je namreč po odhodu iz vlade še ostal predsednik najvažnejše gospodarske ustanove, to je zvezne gospodarske zbornice, interesnega zastopstva podjetniških gospodarskih krogov. V podobnem položaju se nahaja Olah, ki je pri nedavnih pogajanjih za proračun odložil svoj poslanski mandat v parlamentu, ker vlada ni upoštevala njegovih zahtev po znižanju davkov za službenice, ostal pa je predsednik »največjega in najbogatejšega društva« v Avstriji, Avstrijske delavske zveze, to je interesnega zastopstva delavcev in nameščencev. Obe strankarski vodstvi, tako OeVP kot SPOe sta zelo kisló reagirali na ta »samovoljni« sporazum med obema zastopnikoma najmočnejših »razredov« v državi, ki bi si po Marksovi teoriji mogla biti smrtna sovražnika. Kancler Gorbach je dejal, da bo treba sporazum preučiti ali je v skladu z ustavo. »Afera« Raab-Olah pa je vplivala tudi

na vprašanje uprave ERP fonda, kajti pri zadnjih pogajanjih v koalicijskem odboru so se socialistični predstavniki zatekli k zavlačevalni taktiki glede novih spreminjavalnih predlogov, ki jih je predložila OeVP, očitno zaradi tega, ker je samostojno postopanje Olaha ohromilo strankino sposobnost za odločanje. Olah je namreč odšel na dvomesečni obisk v Združene države in strankino vodstvo si ne upa sprejeti kakega dokončnega sklepa o tako važnem vprašanju, brez predstavnika tiste organizacije, ki vendarle tvori jedro stranke, delavstva. Dočim je doslej socialistična stranka s slabo prikrito škodoželjnostjo kazala na »pisano družbo« v OeVP, ki je sestavljena iz različnih »zvez« (kmečke, gospodarske in delavsko-nameščenske) in imajo v marsičem različne interese, pa se sedaj, ko je vodstvo SPOe kot gospodar nad podržavljenimi podjetji postala največji podjetnik v državi, v njenih vrstah pojavlja — zaenkrat sicer še v milejši obliki — podobno vprašanje različnosti interesov med podjetnikom in delavcem.

Gre nam pravzaprav dobro

Gospodarski položaj na splošno pa seveda ni slab, kot izhaja iz prvega radijskega nagovora zveznega kanclerja Gorbacha v novem letu. V minulem letu je bilo skupno zaposlenih 2.232.000 ljudi, kar pomeni 40.000 več kot lani ob tem času in 400.000 več kot leta 1953, ko se je začel sedanji vzpon gospodarstva navzgor. Izvoz je bil za 8 odstotkov, donos deviz iz tujkega prometa pa celo za 17 odstotkov večji kot lani. Socialni produkt, to je vrednost v državi proizvedenih gospodarskih dobrin, se je dvignil za 5 odstotkov, potrošnja pa je narasla celo za 8,6 odstotkov. Torej razveseljuje številke, vendar daje razlika med socialnim produktom in potrošnjo misliti. To se pravi, da smo lani več porabili, kot smo pridelali ter da nas je iz zadrege vleklo v glavnem tujski promet, ki je celo pripomogel, da je letošnja plačilna bilanca z inozemstvom kljub povečanemu uvozu (od nekega je moralo priti blago, ki smo ga več porabili) bila zaključena s pribitkom dveh milijard šil. Povečana potrošnja pa je vendarle povzročila dvig cen, ker ni bila povečana tudi ponudba in to utegne imeti za posledico »razredčenje« ali pomanjkanje denarja. To pa lahko vodi do novih zahtev po povišanju plač.

Ravnovesje med cenami in plačami bo v notranje-gospodarski politiki najvažnejše vprašanje tudi v novem letu, glede zunanjegospodarske politike pa bo seveda vključitev v nastajajočo veliko evropsko gospodarsko skupnost (EWG). Blagostanje je namreč tudi odvisno od ohranitve in povečanja izvoza. Kot je dejal kancler Gorbach, smo lani izvozili v EWG blaga za 1.300 milijonov šil, v področje sedaj že umirajoče EFTA pa samo za 300 milijonov. Ker področje EWG nadaljuje s strnjevanjem (integracijo), bo morala Avstrija najti neke vrste zvezo z njo, kajti ako ostane zunaj, bo utrpela izgubo tega velikega gospodarskega tržišča. Največja težava bo odpor Sovjetske zveze, ki hoče na vsak način preprečiti gospodarsko utrditev svobodne Evrope, ker bi le-ta postala tudi politično zanj mnogo trši oreh. Zato je sam državni predsednik Schärff izjavil, da nima nobena tuja sila pravice, določevati kakšna bo avstrijska nevtiralnost in s kom se sme Avstrija družiti v gospodarstvu.

SLOVENC

doma in po svetu

Novi člani Slovenske akademije

Na redni letni skupščini Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani je bil namesto pradi kratkim umrlega podpredsednika dr. Božidarja Lavriča izvoljen prof. dr. Anton Kuhelj. Za redne članice so bili izvoljeni pisatelj Ciril Kosmač, Juš Kozak in Bratko Kreft ter zdravnik dr. Robert Neubauer.

Za dopisne članice so bili imenovani predsednik Srbske akademije znanosti prof. Djuričič, predsednik Jugoslovanske akademije v Zagrebu Grga Novak, predstojnik instituta za sodno medicino dr. Janez Milčinski in dr. Fran Novak, predstojnik oddelka za ginekologijo.

Senator Lausche za dunajske akademike

»Ameriška domovina« v Clevelandu (USA) objavlja pismo, ki ga je naslovil znani senator slovenskega pokolenja Frank Lausche društvu »Slovenski akademiki v Ameriki«, ki med ondi živimi slovenskimi rojaki zbira denar za slovenski akademski dom na Dunaju. Senator Lausche, ki spada med najuglednejše ameriške politike in je med drugim tudi član zunanjepolitičnega odbora senata, pravi:

»Pošiljam vam kot dar petindvajset dolarjev v odgovor na Vašo prošnjo za finančno pomoč slovenskim dijakom in še posebno za dijaški dom na Dunaju. Z veseljem sem se odzval Vaši prošnji in upam, da boste uspeli v Vašem delu«. Senator zaključuje pismo z zagotovitvijo, da bo »rad pomagal tudi v bodočnosti«, da ta akcija uspe.

Zgodovina slovenskega časnikarstva

Pri založbi »Obzorja« v Mariboru je pred kratkim izšel prvi del obsežnejšega zgodovinskega dela »Slovenski časnik«, ki ga je pripravil dr. Fran Vatovec. Ta prva sistematična zgodovina periodičnega tiska na Slovenskem je plod življenjskega raziskovalnega dela avtorja, ki je poklicni časnikar in je pred kratkim stopil v zaslužni pokoj. Prva knjiga zajema dobo od izida prvega slovenskega periodičnega tiska, to je od Trubarjevega Koledarja leta 1577, prek prosvetljenstva, Bleiweisovih Novic, Kranjske Čbelice pa do časnikarskega delovanja Antona Janežiča, Andreja Einspielerja in drugih slovenskih publicistov v Celovcu, ki je za nekaj časa postal središče slovenskega tiska; obdelani so nadalje slovenski listi, ki so v predmarčni dobi izhajali v Gradcu. Osrednje poglavje je posvečeno prvemu slovenskemu časniku v ožjem smislu besede, »Lublanskim novicam« in časnikarski delavnosti Valentina Vodnika. Vatovec je nadalje s posebno pažnjo obdelal vlogo Prešerna in njegovega dela. Naslednje knjige bodo obravnavale razvoj slovenskega časnikarstva do prve svetovne vojne. Posebno vrednost pa daje Vatovečevemu delu teoretično poglavje, v katerem obravnava časnikarsko delo z njegove strokovne »tehnične« plati. Tako bo knjiga ne le zanimivo branje za široko javnost, ampak jo bo vzel v prid v roke vsakdo, ki se ukvarja s pisanjem za časnike in revije.

Doktor tehnike v Ameriki

Za doktorja tehnike na univerzi Kalifornija v Združenih državah, je bil promoviran Vladislav Bevc, sin znanega slovenskega javnega delavca v času med obema vojnama v Sloveniji, ing. Ladislava Bevc, ki se je po drugi svetovni vojni preselil v Združene države. Mladi tehnik namerava prihodnje leto oditi v Veliko Britanijo, da še izpopolni svoje znanstveno znanje na sloviti univerzi v Oxfordu.

Prenovitev gledališča v Kopru

Merodajne oblasti so odobrile načrt za prenovitev in povečanje sedanje gledališke dvorane v Kopru, ki bo spremenjena v dvorano za gledališče, koncerte in kino. Zaradi naglega povojnega razvoja Kopra, ki je postalo glavno pristanišče Slovenije in pomemben industrijski center, je potreba po moderni dvorani postala neodoljiva. Po načrtu arh. Skalarja bo število sedežev povečano od sedanjih 300 na 500 sedežev, povečana bo odrska odprtina, tako da bodo mogli vprijeti tudi Shakesperejeve drame in prirejati koncerte, pri kino predstavah pa uporabljati široko platno. Začeli jo bodo graditi v mesecu majniku, gotova bo pa v mesecu novembru prihodnjega leta.

Zahvala patru Odilu

Iz Indianapolis v Združenih državah Sev. Amerike nam piše rojak: »Moj dobro znani in priljubljeni pater Odilo Hajšek je sredi septembra zapustil Združene države in se podal na pot v Avstralijo, kjer bo misijonaril med slovenskimi izseljenci. Želimo mu srečno pot in obilo božjega blagoslova v misijonskem delu. List »Ave Maria« se mu zahvaljuje za zvesto sodelovanje pri listu in koledarju. Upamo, da njunih čitateljev ne bo pozabil in jim bo še pisal o ljubezni slovenskega naroda do Marije. Vsi smo radi prebirali njegove opise božjih poti.

Janez Kovačič

Zopet v Buenos Airesu

(Koroškim bralcem popisuje popotne vtise g. Vinko Zaletel)

STAVKE, ROPI, TIHOTAPSTVO

Po skoro 6.000 km potovanja sem torej zopet v Buenos Airesu, Babilonu, mravljišču, vrvenju, tempu, mestu bogastva in revščine, kjer se vse peha za denarjem, eni za milijoni, drugi za desetnicami. Vsak pa si hoče življenje osladiti, uživati, za čim manjši trud čimveč uživati.

V stavki (štrajku) sem prišel v Buenos Aires, v stavki sem odšel, vmes so bile stavke in po mojem odhodu, to že spada k vsakdanjemu življenju. Stavke so dokaz svobode v državi, kjer se vsak lahko bori za boljše plače in najmočnejše sredstvo delavcev je stavka. Kjer ni svobode, v komunističnih državah in diktaturah, stavke niso dovoljene in če bi se preveč pogumni lotili stavke, bi končali v ječi ali s strelom. Nekaj zgledov že poznamo.

Toda to, kar je v Argentini, pa ni le dokaz svobode, ampak tudi zloraba svobode. Predvsem zato, ker so se vodstva sindikatov (po naše »strokovnih društev«, Gewerkschaft) polastili komunisti. Prav to je zanimivo: komunisti menijo, da so stavke dovoljene le v nekomunističnih državah, v njihovih pa ne. Zgled: tam blizu, kjer sem stanoval, so po zgledu čikaških klavnic velike klavnice-tovarne za predelavo mesa, ki daje delo 5.000 delavcem in uradnikom. Neki uradnik je nekaj ukradel ali ponesveril in zato ga je vodstvo tovarne odpustilo. Sindikat tega ni dopustil, direktor tudi ni odnehal in zato je sindikat proglašil splošno stavko. Ker je stavka že predolgo trajala, so nekateri delavci in uradniki šli zopet na delo, tedaj pa so jih stavkujoči napadli, pretepli in ranili. Vodstvo tovarne je uvidelo, da se pod takimi razmerami ne da več delati, tovarno so zaprli, opustili, napravili jo bodo drugje. Tako je 5.000 delavcev izgubilo delo, kruh. Toda to je komunistom tudi prav, da je večji nemir, nezadovoljnost. Delavci naj kar tpijo, stradajo, saj jih potem v komunistični državi čaka raj...

Politični kriminal...

V nemškem časopisu, ki izhaja v Buenos Airesu, je tako početje bilo označeno z »Gangstertum«, zločinstvo. Pa tudi v mnogih drugih časopisih. Velika večina ljudi, tudi delavcev, je že sita stavk, so proti njim, saj to jim duši življenje. Neki slovenski izobraženec mi je rekel: Moje največje veselje v Argentini bi bilo, če bi se neko jutro zbudil, odprl radio in bi zvedel: dames ponoči je vso oblast prevzelo vojaštvo...

Toda, če je večina ljudi in tudi delavcev proti stavki, kako to, da se ne upro sindikatu? Kako da se niso našli pametni ljudje, ki bi n. pr. rekli: oni uradnik je nepošten zaslužil kazni, mi pa lepo delajmo naprej? Te pametne ljudi bi moral nekdo organizirati, kajti posameznik ne more nič, tega si pa nihče ne upa. Kajti potem se lahko zgodi kot se je tudi že zgodilo v Buenos Airesu: neko noč bo na cesti ali doma padel zadet po krogli iz samokresa... Življenje pa je samo eno! Tudi to so metode komunizma.

Najbolj nadležne so železničarske stavke, ker ohrome vse življenje in mnogim ni mogoče priti v službo. Letos so bile zelo velike slovenske prireditve: Gallusov kon-

cert, veletombole, zaključki šolskih tečajev prav v času železničarskih stavk. Saj je prišlo n. pr. na tombolo v San Justo 3.000 Slovencev, toda morali so čakati od večera do ene ponoči, da so z različnimi avtobusi prišli domov.

Morda je znamenje boljših časov, da se je prav zadnja železničarska stavka novembra klavno končala, kot doslej še nobena. Vojaštvo je prevzelo promet, nekaj pametnih ljudi je razložilo, da delavska centrala nima nikake pravice prav 7. novembra, ko je obletnica ruske revolucije, proglašati splošne stavke.

...in pistoleros

Buenos Aires je tudi mesto revolverjev. Vsak dan čitaš v časopisih cele litanije umorov, ropov in zločinov. Tudi ni čudno to v sedemmilijonskem mestu, kjer se natepejo razni »tipi« od vsepovsod in imajo v predmestjih dobra skrivališča. Največ ropov in umorov je seveda ponoči. Pa tudi podnevi vstopita dva z napetimi revolverji v trgovino, eden ustrahuje navzoče, drugi oropa blagajno, potem hitro skočita v pripravljeni avto in le redko jih ujame policija. Večkrat najamejo roparji taksi: med vožnjo z revolverjem zagrozi šoferju, da mu izroči ves denar, potem pa izstopi. Ali pa šoferja izžene ven, se sam vsede za volan in se pelje vsaj toliko, da izžene. Zato imajo vsaj ponoči šoferji navadno še enega spremljevalca. Blizu mojega stanovanja so na glavni ulici izropali ponoči zlatarno. Kako? Iz sosednje garaže so prebili zid v zlatarno in skozi to luknjo odnesli milijonske vrednosti. Saj je kar zanimivo brati ta poročila, ker je toliko različnih načinov roba.

Moj znanec Silvo Lipušček, brat tenorista ljubljanske opere Janeza Lipuščka, si je iz pič z veliko pridnostjo in z marljivo ženo pridelal lepo urarno. Že dvakrat so ga izropali. Sedaj spravi vse dragocenosti v veliko težko blagajno čez noč, da je ni mogoče odpreti, ampak bi jo morali vso odnesti, kar pa je tudi skoro nemogoče. Manjše vrednosti pusti zunaj, ima jih pa za slučaj roba zavarovane. Drugi znanec fotograf Oskar Pavlovčič (njegov brat Roman je sestavljal znani »Zgodovinski atlas Slovenije«, drugi brat dr. Milan je znani kulturni delavec in režiser v Clevelandu) mi je pred kratkim pisal: ponoči gre domov od poroke, kjer je moral slikati. Na cesti ga obstopita dva moška in hočeta od njega aparate in denar. Toliko časa se je še prerekal, da je prav tedaj privozil mimo avtobus, ga ustavil in skočil vanj in si onadva nista upala uporabiti sile. Sicer so takšne slučaji prav pogosti, da te na cesti izropajo in zato moram biti kar hvaležen Bogu, da se mene ni nihče lotil, četudi sem ponoči precej kolovratil okrog. Zelo veliko je tudi tatvin avta, ker so pač tako dragi. Prav tedaj, ko sem bil tam, so iz javne garaže ukradli nov avto g. Krištofu. Z bratom imata banko v Buenos Airesu in njegov brat je bil tedaj na obisku pri svojem stricu preč. g. Alojziju Vautiju v Selah, ko je imel zlato mašo. Pozneje je dobil nazaj popolnoma zbit avto, toda na srečo je imel zavarovanega.

Pri slovenskih družinah sem občutil ta problem: kako zavarovati hišo, da ne bi

bilo medtem, ko gre n. pr. vsa družina h kakri prireditvi, v cerkev ali na izlet, pokradeno. Navadno pa pustijo koga doma. V Argentini ima vsak pravico imeti revolver in sme vsak ustreliti v svoji hiši takoj vsakogar, ki brez dovoljenja, vsiljivo prestopi prag njegove hiše. Zato imajo vsi trgovci, šoferji, obrtniki pa tudi lastniki hiš revolverje s seboj.

V tej deželi, kjer ljudje radi na lahek način radi veliko zaslužijo, tudi cveti tihotapstvo (Schmuggel). Že na ladji, ko sem se vozil doli, sem marsikaj videl. V Santosu n. pr., ko smo prišli malo iz pristanišča, je nekdo iz naše ladje vrgel v morje velik zaboj. Da se ni potopil, je bil v veliki napihnjeni vreči iz nylona. Kmalu je priveslal v čolnu neki mož, ki je tam blizu čakal, privezal vrečo za čoln in je odpeljal. Kaj je bilo notri, ve le Bog in pa tihotapci. Imajo že sijajno razpredeno mrežo in po skrivnih kanalih se razpečava blago in denar leti vsaj trikrat pomnožen nazaj za nove kupčije, ki se navadno sklepajo v proslulih nočnih lokalih v Montevideo, Rio de Janeiru, Santosu in Buenos Airesu.

Kako nedolžno naiven sem bil jaz, ko sem nosil s seboj še en dragocen fotoaparat z namenom, da ga morda tam doli malo dražje prodam, ker sem slišal, kako velika carina je. Seveda je strašna carina na vse tehnične izdelke, toda koliko jih pa je, ki

jo plačajo? Aparate kupijo seveda po trgovski ceni — jaz sem plačal polno — in brez carine vtihotapijo notri. Zato so doli ene uradne cene po trgovinah in nekaj blaga, ki je po izlozbi, mora imeti trgovec prav uvoženega radi kontrole, še več gre pa pod roko. Ure, tudi švicarske, so doli cenejše kot pri nas. Kako je to mogoče? Tihotapci so ponekod prava »velcfirma« in so n. pr. s celo ladjo pripeljali blago tam bolj na jugu Argentine, kjer jih nihče ne vidi. Ali pa z letali. Odkrili so pet tajnih letališč, kjer so letala odlagala tihotapsko blago. To je mogoče seveda le v teh velikanskih pokrajinah, kjer je na stotine kilometrov puščave. Včasih se načrt pone-sreči, pa enkrat izgubiš, toda desetkrat zaslužiš. In tudi če koga zasačijo, o, saj zelo pazijo in se trudijo cariniki, policija, pa moraš znati primerno vsoto denarja tistiniti v roko... Mazati je treba, pa vse gladko steče. Saj mora tudi carinski ali davčni uradnik ali kontrolor živeti, si kaj boljše-ga privoščiti. Tako si misli in misli pač tako kot na splošno vsi mislijo. Živi pač na drugem koncu sveta in ne pri nas. Zato smo mi bolj zadovoljni tukaj.

Našel sem nekaj negativnih stvari, so pa tudi pozitivne. Nikjer ni vse dobro in nikjer vse slabo. Naši ljudje-rojaki so bili po sili vrženi v drugo življenje. In posebna čast in hvala jim, da kljub temu okolju živijo pošteno. (Dalje prihodnjič)

Slovensko oporišče v Parizu

Dne 14. decembra 1961 je pariški pomožni škof msgr. Rupp blagoslovil nove prostore Slovenske katoliške misije v Parizu. Blagoslovitvi in otvoritvi so prisostvovali: zastopnik papeškega nuncija v Parizu, zastopniki francoskih oblasti in francoskih socialnih organizacij, slovenski član Vrhovnega sveta za emigracijo pri Koncilski Kongregaciji dr. Pavel Robič iz Rima kakor tudi zastopniki Slovencev iz Pariza in njihovi številni prijatelji raznih narodnosti. S tem se je izpolnila dolgoletna želja — in potreba — Slovencev v Parizu, je pa to obenem lep in trajen uspeh za nemurno delo in prizadevanje slovenskih duhovnikov v Parizu, zlasti direktorja Slovenskih katoliških misij v Franciji, č. g. Naceta Čretnika, ki je tudi pisec naslednjih vrstic:

Številni Slovenci so se v zadnjih 14 letih oglašali na štev. 4. ulice Saint-Fargeau, kjer smo med tednom imeli svojo »pisarno«. Med Slovenci, ki so se dan za dnem — bili so dnevi, ko jih je bilo do 20 na dan — oglašali pri nas, so se eni že bolj ali manj stalno naselili v Parizu, drugi so prišli v Pariz samo po opravkih, tretjim pa je bilo pariško mesto samo prehodna postaja, včasih precej dolga, za Ameriko, Kanado in druge prekomorske dežele. Vsi so prihajali s svojimi problemi in težavami, vsakemu smo poskušali po najboljših močeh pomagati, vsak je pa tudi videl, v kako težkih razmerah smo morali delovati.

V ulici Saint-Fargeau smo namreč bili samo gostje, oziroma smo si pridobili tam »domovinsko« pravico, ker sem jaz dalje časa kot kaplan pomagal na tamošnji župniji in ker sva pozneje oba z g. Flisom pomagala, kolikor nama je bilo mogoče. Kadar sem bil na župniji dežurni kaplan, sem izrabil priliko, da sem obenem sprejemal Slovence. Tak je bil začetek naše pisarne. S spremembo v vodstvu župnije v ulici Saint-Fargeau, je bil zadnji čas, da se poslovimo tudi mi. V naših stanovanjih ni bilo mogoče urediti primerne pisarne za ljudi. Moja delovna soba je že itak prenapolnjena s papirji in knjigami, marsikdo, ki pride k meni na stanovanje, misli, da je prišel v trgovino za knjige in prvo vprašanje, ki ga postavi, je: »Kje pa spite?« G. Flis se je pa tudi pritoževal — malo v šali, malo pa za res — da ima v svoji sobi pono-

či samo dve izbiri: ali glavo skozi vrata ali noge skozi okno.

Vkljub temu smo v teh preteklih letih opravili delo, na katerega moremo in upravičeno smemo gledati s ponosom. Tisoči, ki so šli in gredo skozi našo pisarno, vedo, koliko je bilo posla in opravkov, ko je bilo treba reševati mogoče in skoro nemogoče slučaje. Verjetno jih je pa mnogo manj, ki vedo, da smo vse delo opravljali in opravljamo iz dobre volje in je do nedavnega naš obstanek bil odvisen skoro izključno od tega, kar so nam ljudje iz dobre volje dali.

Do leta 1956 sem bil za vse delo v Parizu sam in moral poleg tega opravljati še delo na župniji, da smo na ta način imeli pravico do »pisarne«; v jeseni 1956 je iz Španije prišel na pomoč g. Flis, v juniju 1960 pa iz Rima č. g. Lavrič.

Na vsak način smo že od početka vsi čutili, da nam je v prvi vrsti potreben lokal, kjer bi lahko uredili primerno pisarno, kjer bi bili doma in kjer bi lahko dostojno sprejemali naše ljudi, skratka prostor, v katerem bi Slovenci v Parizu vsak dan našli malo domačega razpoloženja in kjer bi se lahko sestajali. Kadar smo imeli vaje za igre, kadar smo imeli razne kulturne sestanke — tudi na tem polju smo pridno delali, čeprav ni namen teh vrstic govoriti tudi o tem delu —, smo tembolj čutili krvavo potrebo po lastnih prostorih, čeprav smo vsakokrat našli razumevanje

(Konec na 6. strani)

FRAN ERJAVEC:

343

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Niso ga pa obesili, temveč naenkrat zopet odvedli izpod vislic in poslali v velikovško ječo. Tu je moral, še vedno brez vsakega zaslišanja, prestati strašno kazni »teka skozi šibe«, nakar so ga poslali v ječo v Maribor in od tam končno v Gradec. Tu je moral prebiti dolgih 13 mesecev v temnici, še vedno ves čas brez zaslišanja, dokler ga niso končno izpustili in mu dali pozneje nekaj odškodnine za prestano trpljenje. Dne 24. IX. 1814 se je vrnil zopet v Rožek, kjer so ga ginjeni farani slovesno sprejeli. Z vsem ostalim Rožekom vred je bilo pa v teku tamošnjih bojov prejšnje leto popolnoma razdejano tudi župnišče s cerkvijo in uničena vsa župnikova osebna imovina, tako da je moral prebiti še tri dolge zime v razvalinah. Edino, kar so po naključju rešili, je bilo nekaj župnijskih matičnih knjig in v mrliški knjigi je potem sam popisal svojo pretresljivo zgodbo (umrl je l. 1835). — Če so tako ravnali celo z uglednimi duhovniki, si pač lahko mislimo, kaj so počeli šele z manj vidnimi laiki. In tak režim mnogi avstrijski zgodovinarji (ponovno seveda tudi Hermann) označujejo za — »očeto-vski«.

Večja ali manjša preganjanja so morali seveda pre-stati še nešteti drugi posamezniki, o katerih so po pravici ali po krivici sumili, da so bili naklonjeni Francozom. Ta preganjanja so se vlekle še več let, a ker Francija pač ni mogla več ogrožati Avstrije in se je bila medtem že celo sama uvrstila med reakcionarne policijske države, se je tudi avstrijski policijski režim — kakor smo že slišali — zlasti še po kongresu v Karlovih varih, posplošil na zatiranje in preganjanje sploh vseh svobodoumnejših tokov in duhov. Sedlnitzky je meseca junija l. 1819 izdal posebno okrožnico na vse deželne vlade, v kateri jih je opozarjal, da je treba avstrijska učilišča obvarovati pred »prevratnimi« naziranj, ki prihajajo z nemških vseučilišč. V ta namen morajo policije strogo paziti na dijake in tudi na to, kako se vedejo in kaj učijo profesorji. Ravno to je kmalu nato najnazornejše povedal tudi cesar sam. Par dni pred odhodom z ljubljanskega kongresa je namreč obiskal tudi ljubljanski licej, gimnazijo in normalko. Pri vходу (vsi ti zavodi so bili namreč nastanjeni v istem poslopju) ga je pričakoval ves učiteljski zbor in v svojem odgovoru na njegov pozdrav je cesar med drugim poudaril tudi tole: »Med ljudstvom se širijo nove misli, ki jih ne bom nikoli odobral. Ostanite pri starem redu, ki je še vedno najboljši. Našim prednikom se je pri tem dobro godilo. Zakaj se ne bi tudi vam? Ne potrebujem učenjakov, temveč le pridne državljane, in tako mi vzgajajte mladi-

no. Kdor meni služi, mora poučevati, kakor jaz ukazujem. Kdor pa tega ne more ali kdor se mi bavi in nastopa z novotarijami, ta naj gre, kamor mu drago, ali pa ga dam odstraniti jaz.«

Spričo takega reakcionarnega in policijskega značaja tega režima nas pa mora naravnost presenečati, da je imel vsaj v svojih vrhovih za jezikovne potrebe našega ljudstva neprimerno več razumevanja nego kateri koli doslej. Na znanje slovenščine je pri uradnikih jako gledal že Lattermann, a zlasti Saurau je potem kot notranji minister z nešteti ukazi najstrožje zahteval, da morajo vsi uradniki v Iliriji, s kresijskimi glavarji vred, znati slovensko. Glede novega beljaškega kresijskega komisarja Salomona je n. pr. izrečno naročil, da mora v 6 mesecih napraviti izpit iz slovenščine, ki se mora opraviti z vso natančnostjo in da je treba o tem poročati ministrstvu, a kmalu zatem je vlada od vseh ihrskih kresij zahtevala poročila, če znajo vsi komisariji slovensko. Še več: za vprašanje o znanju slovenščine se je zanimal celo sam cesar in je glede na to Saurau dne I. VIII. 1827 od ljubljanskega gubernija zahteval zadevno pojasnilo ter mu v cesarjevem imenu naročal, da je treba pri namestitvah in premestitvah kresijskih komisarjev gledati tudi na njihovo jezikovno znanje. Toda o tem bom obširneje govoril še v prihodnjem poglavju.

KONEC

PRIBLA VES

(Razno)

Dolgo se nismo oglasili v »Tedniku« in zato se je nabrala polna košara raznih novic. — S starim letom nismo bili zadovoljni, ker nam ni dalo obetajoče polne košare pridelkov. Vse je sila lupo kazalo, toda prekmalu smo se veselili letine, ker naenkrat so se nad nami pojavili črni oblaki. Gosta toča, kot drobna kurja jajca, se je vsula, in v nekaj minutah uničila vse naše nade. Bilo jo je dobrih 20 cm. Po nekaterih krajih je povsem uničila belo žito. Trpin kmet pa je s solznimi očmi gledal to gorje, ki je prišlo nad njega. Tako hude toče še najstarejši ljudje ne pomnijo. Udarci je bil za nas še hujši, ker razen treh ni bil nihče zavarovan proti toči. Komaj smo prestali to gorje, je prišlo že drugo. Kar nam je še pustila toča, bi naj uničil kropirjev hrošč. Toda temu smo se uprli z vsemi silami in z vsemi zato potrebnimi sredstvi. Ker smo si prej nabavili svojo vaško brigadnico, je šlo delo gladko izpod rok, in tako smo kmalu uničili tega zlobnega zajedalca. Tako smo vsaj ta sadež obvarovali. Krme je bilo pa hvala Bogu dovolj za živino, ker ta je bila edini kmečki dohodek v starem letu. Ker še pridno oddajamo mleko, smo še mogli poravnati plačila, ki jih vedno v večji meri terjajo od kmeta. To so torej našete dobrote starega leta. Versko pa smo se zelo dobro držali nam danih zapovedi, kar gre v prvi vrsti zasluga našemu č. g. proštu Brandstätterju in kaplanoma č. gg. Adamiču in Davidu. Velikokrat smo imeli v naši podružni cerkvi nedeljsko sv. mašo, še večkrat pa ob delavnih dneh za naše rajne, tako da je vsakdo lahko izpolnil v duhovnem oziru svoje stanovske dolžnosti. Zato pa izrekamo našim dušnim pastirjem svojo najtoplejšo zahvalo za njihov trud. Naj jim Vsemogočni stotero poplača. Hvala pa velja tudi našim pevkam, ki tako oplešujejo svete daritve.

Novo leto pa smo začeli zopet v dobrem imenu. Čeravno težko so nam č. g. prošt poslali spet č. g. Adamiča, da so v naši podružni cerkvi opravili sv. daritev. Bila je natrpano polna. Popoldne pa smo v veliki šteklnovi dvorani stari in mladi težko pričakovali č. g. Zaletela, župnika iz Vogrč, da nam pokažejo svoje fotografije z njihovih potovanj po morju in po suhem tam v daljni Južni Ameriki. Z malo zamudo so res prišli in nam pokazali nekaj betlehemskih božičnih posnetkov, cerkev v Vogrčah in notranjost, šmihelski Marijin oltar ter že omenjene slike s potovanja po Ameriki in končno še Brezo in njeno zadnjo sv. daritev, ki so jo opravil mil. g. kan. Zechner; videli pa smo tudi starega Uštinovega Miheja z njegovo fajfo pred cerkvijo. Vam pa, č. g. Zaletel, najiskrenejša zahvala za vaš trud in Bog vam povrni, pa na skorajšnje svidenje. Tedaj nas bo pa še več — čeprav ste že sedaj dvomili, da nismo sami vaščani!

SELE — KOT

(Božičnica, godci in pevci, smrtna kosa)

Lep uvod v božično razpoloženje so nam na kvatarno nedeljo pripravili naši šolski otroci z dobro uspelo božičnico. Šolska soba je dobila drugo lice: na začasnem odru so nastopili otroci, njihove stolčke in mizice pa so zasedli starši in drugi domači, tudi g. župnik so se odzvali vabilu. Vse je radovedno pričakovalo, kaj so otroci pripravili.

Pa so nežna usteca zapela več mehkih božičnih pesmi, nastopili so malčki z ljubimi deklamacijami. Posebno srčan je bil angel z jasno božično blagovestjo.

Igrica »Junak« nam je predočila pripravo družine na božični dan. Mali Tonček se je izkazal kot neustrašenega junaka, saj se je upal sam v gozd po božično drevesce brez strahu pred krateljčki, ki švigajo po gozdu, kadar ni blizu pobožne samotarke Jere. Pa bil je tudi usmiljenega srca, saj je veliko skledo žgancev spravil — ne v svoj žolodec, ampak v vrečo, da je z njimi nasitil lačno Jero. Zato je pa tudi prinesel domov že kar okrašeno božično drevesce. Igrica je zbudila tudi mnogo smeha. Ganljiva pa je bila »Božična legenda«. Jožef in Marija iščeta prenočišče, a zaman. V hlevu pri jasličah slepa deklica zadobi vid. Ob koncu božičnice so bili otroci obdarovani. Lepo uspela božičnica je pokazala, kako g. učitelj Velik živi za svoje šolarje, saj se ni bal truda in skrbi, ki so združene s pripravo take prireditve. Izrekamo mu priznanje in zahvalo!

Na Kotu imamo godce, ki že kar lepo svirajo in znajo že tudi več Avsenikovih popevk. Pa tudi do petja kažejo naši fantje

mного veselja. Zbirajo se vsak teden pri našem znanem pevovodji Šimeju Olipu k povskim vajam. To je vsekakor hvale vredno. Kdor ima glas in posluš, naj poje! Saj pravi pesem:

Sem pevec in peti
mi vse je na sveti.
Saj dani so glasi,
da pojem si včas.
Zakaj bi ne pel?!

Priden in pošten fant iz našega Kota je bil Andrej Oražec. V Borovljah se je izučil krojaške obrti. Zelo rad je prihajal domov na Kot obiskovat mater in tovariše. Dvajset let starega je leta 1958 nenadoma napadla strašna bolezen: otroška ohromelost. V celovški bolnici je preživel tri leta in štiri mesece. Kljub temu, da udov ni mogel nič rabiti, je bil navadno dobre volje. Bil je ljubljenec bolniških strežnic in zdravnikov. V soboto 30. decembra pa ga je smrt rešila žalostnega stanja. V sredo po Novem letu je dobil mesto zadnjega počitka na domačem pokopališču. Velika udeležba pri pogrebu je pokazala, kako je bil priljubljen in kako so vsi sočustvovali z njim v njegovi bolezni.

Niso se še pogrebci razšli od svežega groba, pa je že prispela vest, da je na Sred. Kotu nenadoma zadet od možganske kapi umrl Blaž Bradač, pd. Zvrh. Dovjak. Pokojnik je bil doma iz hodiške fare in se je leta 1920 priženil semkaj. Ker je začel pešati, je lani posestvo izročil sinu Blažuju. Dosegel je skoro 73 let. Za slovo jima je moški zbor zapel vedno ganljivo žalostinko »Vigred se povrne«. Kar miho nam je postalo pri srcu ob besedah:

Vendar ko nanj spomnim se,
se oko solzi,
ker prijatelj ljubljeni
nas zapustil je...!

SELE

(Farno poročilo)

Na Novega leta dan smo v cerkvi slišali spremembe v farni družini tekom lanskega leta. Naj jih sporočimo tudi bralcem našega lista.

Rojenih je bilo iz fare 23 otrok, vsi v celovški porodnišnici, eden pa že medpotoma. Med njimi je bilo 12 fantov in 11 deklic, 20 zakonskih, 3 nezakonskih, oz. eden iz civilne zveze. V domači cerkvi jih je prejel sv. krst le 10.

Umrlo je 10 faranov, 9 odraslih in en otrok. Na domačem pokopališču jih je zadnji počitek dobilo 9, eden pa v Borovljah. Od odraslih so moški dosegli starost 79, 78 in pol, 76, 75 in 53 let, ženske pa so umrle v starosti 84, 76, 69 in 47 let.

Poročenih je bilo 9 domačih parov in en par z Dunaja, in sicer v domači cerkvi 6, troje na Zihpoljah in eden v Borovljah. Oddali smo drugam dve nevesti in enega ženina.

Žalosten je bil letošnji Božič za Rožarjevo družino. Mladi gospodar je zopet v bolnici, ker še vedno trpi na posledicah prometne nezgode. Doma pa je ležala na mrtvaškem odru mati mlade gospodinje Marija Mak. Bog daj rajni večni mir, gospodarju pa popolno ozdravljenje!

RUDA

(Odšel je veren mož)

Dne 5. januarja smo ob veliki udeležbi ljudstva pokopali očeta številne družine Janeza Rosenzopfa, pd. Ješovnika v Podgori. Bog mu je dal ukaški visoko starost 78 let. Pogrebne obrede je ob asistenci vodil domači g. župnik Pirker, ki je tudi daroval sv. mašo zadušnico. Med sv. mašo so ubrano donele slov. pesmi, tudi pogrebni obredi so (razen latinskega) bili v domačem jeziku. Rajni oče Ješovnik je bil zelo veren mož. Dne 27. novembra je bil pri vednem čiščenju v Šmiklavžu na Gorenčah prejel sv. zakramente. Nato je dolgo molil v cerkvi in se šele proti večeru vrnil domov proti Rudi. Na Novega leta dan je v farni cerkvi še molil rožni venec, na poti domov pa mu je postalo slabo in na

slednji dan je za večno zatisnil svoje oči.

Pokojnik je bil več let slovenski občinski odbornik in vsa leta naročnik »Našega tednika«, »Nedelje« in Mohorjevih knjig. Naj sedaj počiva v miru in uživa zaslužen plačilo pri Stvarniku!

SMIHEL PRI PLIBERKU

(Trije grobovi)

Kakor povsod, tudi pri nas gre življenje svojo pot: eni se rodijo, drugi umirajo.

S tremi grobovi smo zaključili minulo leto. Smrt je pobrala po vrsti tri duhovne očete, tri korenine našega farnega življenja.

Prvi je odšel 7. novembra Kajžrov oče v Rinkolah. Bil je duhovni oče preč g. Fr. Krištofu, provizorju v Hüttenbergu. Dolga leta je vestno opravljal službo cerkvenega ključarja v Rinkolah in je bil daleč naokrog znan kot napreden gospodar in kremenit narodnjak. Držal se je vse svoje življenje Slomškovega gelsa: »Vera naj ti bo luč, materina beseda pa ključ do prave omike!«

Pokojni je mnogo žrtvoval za cerkvene potrebe. Ako je bila domača cerkev bodisi farna bodisi podružnica v sili, je Kajžrov oče vedno pomagal.

V noči na 7. nov. 1961 pa je po dolgotrajnem bolehanju za vedno zatisnil svoje oči. Vsak večer je med krmiljenjem živine molil rožni venec in tudi zadnji večer pred svojo smrtjo te lepe navade ni opustil. Krasen vzor starega načela »Moli in delaj!« —

K pogrebu je prišel tudi njegov duhovni sin in zanj daroval sv. mašo zadušnico. Kot veren in nadvse zaveden mož naj bi Kajžrov oče našel na svoji vasi vestnih posnemalcev!

Kot drugi duhovni oče je nas 9. dec. zjutraj zapustil Ambrožev oče, Lenart Fera v Gonovecah. Dosegel je visoko starost 90 let. Bil je po svojem značaju prava dobričina, vedno nasmejan in poln humorja, dasi je bilo njegovo življenje polno preizkušenj. Najtežja preizkušnja je bila pač izguba edinega sina v zadnji svetovni vojni. Namenil ga je za duhoski stan. Ker se mu ta goreča želja ni izpolnila, si je izbral duhovnega sina v osebi preč. g. Miheja Krištofa, ki sedaj študira cerkveno pravo v Rimu.

Tudi Ambrožev oče je bil vedno velik dobrotnik domače cerkve in prijatelj duhovnikov. Njegova levica ni vedela, kar je dala desnica. Pa zaradi svoje radodarnosti ni nikdar trpel pomanjkanja. Poseben božji blagoslov je spremljal njegovo neumorno delo. Čez teden je garal, nedelja pa je bila do njegove smrti vedno izključno Gospodova. Tako je učil tudi svoja mlada naslednika in njune vnukinje, ki jih je iz srca rad imel. Ambrožev oče je ostal zvest svojemu narodu do konca in vedno je bila njegova želja, da bi njegova domačija ostala slovenska.

Dober mesec pred svojo smrtjo je še slovesno obhajal svojo devetdesetletnico ob strani svojega duhovnega sina. Cil in zdrav in židane volje se je tedaj pokojni še sukal sredi svojih prijateljev in znancev, ki so se zbrali k temu izrednemu jubileju.

S smrtjo Ambroževega očeta je ne samo vas Gonovece, temveč cela fara izgubila vernega slovenskega moža, ki je bil gospodarska opora svoji vasi, pomoč domači cerkvi in vzgled celi farni družini. Naj mirno počiva v senci domačega božjega hrama!

Skoraj pretresla pa nas je smrt tretjega duhovnega očeta g. Janeza Rosenzopfa, pd. Simona v Breški vasi. Komaj 56 let star, po svojem izklesanem značaju pa nedvomno najbolj zrel za večnost, je na staro leto ob 9. uri dopoldne v Gospodu zaspal.

Na praznik Kristusa Kralja je med nedeljsko božjo službo dobil težak srčni napad, od katerega se ni več opomogel. Hiral je, dokler ni z zaključkom minulega leta zaključil svoje blago življenje.

O pokojniku res veljajo besede, izgovorjene ob njegovem grobu: »Bil je mož!«

Mož resnične besede, mož pravičnih dejanj, mož dela in molitve, mož močne, žive

URADNE URE

Pisarna Narodnega sveta koroških Slovencev, Krščanske kulturne zveze ter Kmečke gospodarske zveze je odprta vsak dan razen sobote od osmih do pol ene. Uradne ure predsednika Narodnega sveta so vsak četrtek od 10. do 12. ure.

Naše prireditve

ZVABEK

Farna mladina iz Vogrč gostuje v nedeljo, dne 14. febr. ob pol treh pop. z igro:

»GENOVEFA«

v farni dvorani v Zvabeku.

Vsi prisrčno vabljeni!

vere in velike ljubezni do doma, do nroda, do cerkve in do Boga. Ni zlahka hiše, kjer bi se bili stari in mladi tako radi imeli kot pri Simonu. Celo zdravnik, ki je pokojnika z občudovanja vredno vztrajnostjo zdravil, se je izrazil, da podobne zastopnosti še ni našel nikjer.

Pokojni je bil duhovni oče izseljenskomu duhovniku č. g. Cirilu Turku, ki deluje trenutno med slov. naseljenci v Nemčiji. Rad je imel tega svojega duhovnega sina, kot je ljubil in spoštoval sploh vsakega duhovnika.

Kako se je leta 1958 ta Simonov oče jokalo ob mrtvaškem odru zaslužnega šmihelskega dušnega pastirja župnika Piceja! Z večjo ginjnostjo kot če bi ležal v krsti njegov lastni sin, je stal tedaj ob krsti svojega umrlega dušnega pastirja. Ta pretresljiva podoba mi je ostala v spominu in mi je stopala vedno pogostejše pred oči, čim bolj se je bližala tudi za pokojnika ura ločitve. Z naravnost pretresljivo gotovostjo mi je rajni Simonov oče še pri zavesti obljubil, da bo v večnosti Bogu še posebno priporočal moški svet svoje domače šmihelske fare.

Trije stebri v našem narodnem in cerkvenem farnem življenju so padli.

Kdo bo nadomestil te tri vzorne može, kdo bo nadaljeval njih tradicijo, kdo bo izpolnil njih oporoko? — Tisti, ki bo v resnični besedi, v pravičnih dejanjih, v močni veri in v veliki ljubezni spoznal svoje življenjsko poslanstvo in ga znal po vzoru teh treh mož upodabljati v vsakdanjem življenju in trpljenju.

RADIŠE

(Pregled minulega leta)

Ob prehodu v novo leto Gospodovo je prav, da pogledamo nekoliko nazaj in naredimo kratek obračun o življenju in smrti v naši fari.

Rojenih je bilo 6 novih faranov. Živjensko zvezo so sklenili štirje pari in sicer Dori Thaler s Francom Stumpfom, delavcem v Celovcu; Andrej Rutnik, pd. Smeričnikov v Dvorcu s Katico Lesjak, pd. Sedlišnikovo v Kozju; o poroki našega vrlega organista Šimeja smo ob času že poročali. Zadnjo nedeljo pred adventom pa je bila prav slovesna poroka Blažaja Mikla, pd. Kučnikovega z Micijo Goritschnig, mlado posestnico Rebernikove domačije v Spodnjih Rutah, ki pa spada v faro Podgrad. Poroka je bila s sv. mašo, ki so jo namesto zadržanega nevestinega brata č. g. Goritschniga darovali dušni pastir nevestine fare č. g. Cvetko. V lepem govoru so novoporočencema tudi nakazali vodila za krščansko zakonsko življenje. Radiški pevci so svoje ga dolgoletnega sovrstnika Blažaja spremili s pesmijo pred poročni oltar. Vesela svatba z razigrano pesmijo in godbo pa je nato bila pri Mežnarju. Proti večeru je ženinino počastil s svojim obiskom tudi nevestin brat č. g. Goritschnig, ki deluje kot dušni pastir pri St. Juriju na Zilji. Novoporočencema, posebno pa našemu pridnemu cerkvenemu pevcu Blažuju kakor tudi njegovi ženki iskreno želimo mnogo sreče in božjega blagoslova na skupni življenjski poti. Rebernikovi družini in podgorski fari pa čestitamo, da je pridobila zavednega in delovnega moža, ki bo pomagal pri obnovitvi gospodarskega poslopja, katerega je lani težko prizadejal požar. Saj prihaja ženin iz verne in zavedne Kučnikove hiše in je že zgodaj moral na lastnih ramah okusiti preizkušnje življenja, kajti njegovega očeta Martina Mikla drži težka bolezen, ki si jo je nakopal v zadnji vojni, že nad deset let priklenjenega na posteljo. Kljub nesreči pa je oče Mikl ohranil čistost duha in duševno zdravje. Bogato načitani mož tudi s postelje daje svoje duševno bo-

(Dalje na 8. strani)

Mladina ima jasen program

Pred nekaj tedni je „Naš tednik“ vabil študirajočo mladino na občni zbor „Koroške dijaške zveze“, v prejšnji — božni številki pa smo mogli že poročati o ustanovnem občnem zboru, ki se ga je udeležilo skoro 100 fantov in deklet. Ustvarili so si organizacijo, izvolili društvene organe ter si začrtali delovni program.

Vest, da si je mladina ustvarila lastno organizacijo, v kateri bo razvijala svoje mlade sile, je zbudila precejšnje zanimanje. Gotovo je prav, da se študirajoča mladina že za časa študija — ne da bi seveda bil pri tem moten študij — pripravlja na mnogostranske naloge, pred katere jo bo postavilo življenje. Zato je tudi prav, da si je našla ustrezno organizacijski okvir. Pozanimali smo se pri odboru o načelih, ki bodo usmerjala delo Koroške dijaške zveze, da o njih seznanimo tudi širšo javnost, ki z upanjem in zaupanjem gleda na naš mladi rod.

Člen 2. društvenih pravil pravi: „Zveza ima namen združevati člane, jih usposablja za kulturno delo med koroškimi Slovenci na osnovi krščanskih načel, izpopolnjevati njihovo splošno izobrazbo, jih idejno vzgajati ter poglobljati njihovo državljansko in narodno zavest“.

V ta namen bo — kot določa poslovnik — pospeševala resnično povezavo med slovensko študirajočo mladino, med drugim tudi prek medsebojnih obiskov, gostovanj ter prijateljskih stikov.

Glavna skrb Zveze bo torej, da študirajočo mladino pripravlja in usposablja za kulturno poslanstvo, ki je namenjeno slovenskemu izobražencu na Koroškem. Temu cilju bodo služili sestanki, študijski dnevi in tudi večdnevni tečaji.

Pri vsem tem pa bo Zveza poudarjala tudi pomen dobre in solidne šolske študijske podlage, ki jo neobhodno potrebuje vsak izobraženec, da bo strokovno in poklicno v polni meri mogel izvrševati svoje dolžnosti.

V današnjem času, ko razburljivi tok dogodkov ter gmotnega napredka seje nemir v duše posameznikov in narodov, pa bo Zveza navedla svoje člane tudi k duhovni poglobitvi, predvsem k izgradnji pravega krščanskega svetovnega nazora ter značajne osebnosti, da bo kasneje vsak njen član mogel postaviti polnega moža ne le v poklicnem življenju, ampak se tudi aktivno vključiti v narodno življenje, posebno v naših družtvih.

To je torej v glavnih obrisih program, ki so si ga zastavili naši mladi. Čutijo, da se more v današnjem življenju posameznik uveljaviti le s kvaliteto, le s temeljitim znanjem in resnično kulturnostjo. Po tej poti bo pa Zveza skrbela tudi za povezavo med svojimi člani, da se bodo mogli lažje ohraniti kot značajni ljudje in zavedni Slovenci v okolju, ki nam ni vedno naklonjeno. Mladenci so prepričani, da so v našem verskem, narodnem in gospodarskem življenju potrebne nove, sveže moči, da je treba novega idealizma, ki naj ob spoštovanju tega, kar so rodovi pred njimi ustvarili, te vrednote ohrani in jih prenosi, naši narodni skupnosti pa da novega poleta. Svojega dela pa se bočejo mladi lotiti tudi s smislom za realizem in odgovornost. Zastaviti si hočejo zato letne programe s konkretnimi, dosegljivimi cilji. Naš narod na Koroškem potrebuje celih ljudi, združevati bo treba preudarnost in izkušnjo starosti z idejno razgibanostjo in dejavno podjetnostjo mladih. „Ne stoj na strani... ampak poprimi tudi ti za delo, zavzemi mesto, na katerega sta te postavila Bog in narod in tega kraja ne zapusti, ne umakni se“, pravi ena izmed okrožnic Zveze.

Želeli je, da bo ta program naletel na razumevanje in podporo vseh, ki jim je pri srcu razcvet našega naroda. Mladini pa kličemo: Pogum velja!

V vsak dom slovensko umetnino

Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu (Argentina) prireja loterijo, katere dobitke tvori 12 umetnin slovenskih slikarjev. Radi objavljamo predmetni razglas, ki smo ga prejeli iz Buenos Airesa:

Ne da bi se šli šovinisti! Resnični ljubitelji slikarstva in kiparstva nikoli niso ekskluzivni. Vendar prav ljubitelji svetovnih umetnosti znajo čislati tudi slovensko. Kadar v slovenskem domu najdete slovensko sliko, kip slovenskega kiparja, vedite, da ima njegov lastnik smisel za lepoto.

Mnogokrat smo po raznih domovih — kjerkoli že živimo — našli po stenah to, kar smo nekoč doma imenovali „židovski klič“, cenene zmazke, (ali pa tudi ne tako cenene!) kopije raznih del, „umetnine“, katerim je zviti trgovec v dolgotrajnih slavo-spevih skušal dati čudovito vrednost. Na srečo — v slovenskih domovih — ni dosti tega blaga. Čeprav Slovenci nismo imeli preveč bogate likovne izobrazbe, vendar nam, hvala Bogu, okusa ni manjkalo. Pa tudi napačnega ponosa — „Raje francoski zmazek na steno, kakor pa slovensko sliko!“ — ni bilo!

Danes zato v mnogih slovenskih domovih — kjerkoli stene slike slovenskih slikarjev, mnogi intimni kotički imajo na podstavkih kipe slovenskih kiparjev. Vrednosti! Ne samo v denarnem smislu, kajti tudi te rasejo iz dneva v dan, ampak estetske. Mnogi, ki v svoji mladosti niso imeli možnosti, da bi se približali spoznavali z umetninami, danes ču-

Iz tajniškega poročila Krščanske kulturne zveze

(Nadaljevanje in konec)

Farna mladina in Slovensko prosvetno društvo »Rož« St. Jakob v Rožu sta pripravila sledeče prireditve: igra »Rozamunda« (tričkrat doma in enkrat v Ločah), miklavževanje, za pust so igrali šaloigro »Karlova teta« (tričkrat doma, gostovali pa so z njo v Selah in Globasnici). Društvo »Rož« je priredilo prvokrat igro »Podrti križ« (dvakrat doma ter v Šmihelu in Vogrčah). Sodelovali so pri mladinskem dnevu, pripravili so tudi materinski dan, ter več predavanj. V mesecu juniju so priredili zelo upeščen družabni večer pri Antoniču na Reki. Dne 5. februarja pa je katoliška mladina prevzela tamošnje Prosvetno društvo »Rož« na izrednem občnem zboru, ko je enoglasno bila sprejeta sprememba društvenih pravil, da zastopa in širi krščanska načela v kulturnem, socialnem in gospodarskem življenju in da prestopi v »Krščansko kulturno zvezo«.

Akademija slovenskih bogoslovcev je imela svoj redni občni zbor 28. oktobra 1961. Člani so asistrali in pomagali pri primicijah in raznih duhovniških tečajih (n. pr. Slovenski duhovniški tečaj v semenišču). Vsak mesec so napravili akademijsko prireditev z referati, govori, govornimi vajami in petjem. Izdajajo tudi list »Bratoljub«.

Farna mladina v Vogrčah je igrala za Božič igro »Vrnitev«, s katero je šla gostovat tudi v Šmihel in Žvabek. Za pust so pripravili igro »Svojeglavček«, gostovali so tudi v Žvabeku. Za miklavževanje so napravili za otroke prizorčke in obdarovanje.

Farna mladina v Kotmari vasi je imela v pretekli sezoni tri igre: za Božič so pripravili »Mojstra Križnika božični večer«, za pust »Tri sestre in »Delali bomo«. Za Veliko noč »Mati sv. veselja«.

Farna mladina v St. Lipšu je na pustni torek priredila v farni dvorani »Družabni večer pri pogrnjenih mizah«, meseca februarja pa je ista igralska družina pripravila igro »Svojeglavček«.

Farna mladina v Železni Kapli je povabila za Miklavževanje Katoliško prosvetno društvo v Globasnici z opereto »Miklavž prihaja«, za Božič gojenke iz St. Ruperta z igro »Izgnubljena Marta«, za pust so gostovali Selani z igro »Trojčki«. Meseca marca so igralci iz St. Vida razveselili kapelško občinstvo z lepo igro »Materinsko srce« in Globašani z igro »Vislavina odpoved«.

Farna mladina Dobrla ves je povabila farane najprvo na lepo uspelo Miklavževanje, nato pa se je predstavilo občinstvu z igrami »Vrnitev« meseca februarja pa z igro »Pričarani ženini« »Lažidravnik«, »Mutasti muzikant«, Z igro »Divji lovec« so šli gostovat tudi v St. Lipš. Za prvo sv.

obhajilo so uprizorili »Ivčkove sanje«. Za materinski dan pa »Naočniki«. Farna mladina je tudi sodelovala pri mladinskem dnevu. Meseca avgusta so naredili izlet na Obir.

Farna mladina St. Janž v Rožu je najprvo naštudirala igro »Sv. Hema«, prireditev pa je oblepšala z koncertom Marijinih pesmi. Za miklavževanje so uprizorili igro z veselimi prizori in petjem fantovskega zbora, z istim programom so gostovali tudi v Svečah. Vombergarjevo igro »Vrnitev« so igrali doma in na Radišah. Za pust so igrali šaloigro »Trije tički« in petjem fantovskega zbora. Z otroškimi nastopi in igro »Mati« so oblepšali materinski dan. »Divjega lovca« so igrali meseca septembra na prostem. Fantje iz Roža in mešani zbor sta sodelovala tudi pri koncertu Slovenske pevske zveze.

Farna mladina iz Štebna pri Maloščah je za pust in materinski dan pripravila prireditev, na izlet so pa šli na Dobrač. Trikrat so imeli tudi skioptično predavanje o Koroški, Indiji itd.

Farna mladina Gorenče je pripravila igro »Tragedija moderne družine« imeli so še dve vzgojni igri in dvojce predavanj č. g. Zaletela s skioptičnimi slikami. Imela je tudi miklavževanje.

Farna mladina Pliberk je pripravila za miklavževanje opereto »Miklavž prihaja«, gostovat so šli tudi v Žvabek. Za pust so veseloigro »Trije tički« igrali dvakrat. Sodelovali so tudi pri mladinskem dnevu na Radišah.

Posebej velja omeniti, da je imel č. g. Vinko Zaletel 67 skioptičnih predavanj po naših krajih.

Zveza absolventk gospodinskih šol je skupno z absolventi Tinjske kmečke gospodarske šole pripravila shod z raznimi govori in filmom: Mož za Afriko. V zimskih mesecih so absolventke imele kuharski tečaj v Celovcu (15 tečajnic). Avgusta meseca so napravile izlet na Sedlce in uprizorile na Kališču majhno proslavo z igro »Slepa Tilka« in nekaterimi deklamacijami. Sodelovale so tudi s plesom na Kmečkem in Mladinskem dnevu.

IZ FILMSKEGA SVETA:

7. mednarodni teden verskega filma na Dunaju

Ob nepričakovano veliki udeležbi obiskovalcev v dunajskem Apollo-Theaterkinu so skozi teden dni predvajali filme zgolj verske ali versko-kulturne vsebine. Našteli so pri teh predstavah 225.000 prodanih kart, kar pomeni rekordno število. Pač znamenje, da postaja zanimanje ljudi za verske filme vedno večje.

Ves program tega filmskega festivala so pripravili v sodelovanju katoliške in protestantske Cerkve ter prosvetnega ministrstva. Tako so prisostvovali predstavam namestnik kardinala Königa nadškof Jachym, škof Laszlo, protestantski škof D. May in prosvetni minister dr. Drimmel.

V sprejemnem nagovoru v škofijskem dvorcu je nadškof Jachym poudaril, da ima ustanova tedna verskega filma glavni namen v tem, da prodre tesni krog hudičev producentov, posredovalcev in predvalcev, ki nosijo krivdo za slabe filme: po naših dvoranh. Poudaril je, da je kat. filmska komisija pri tem poslanstvu izvršila že veliko delo in je vedno pripravljena pomagati vsem, ki jim je mar, da bo premaganó zlo slabega filma.

Na festivalu so predvajali film »Vprašanje 7«, ki obravnava sodobni problem verskega življenja v državah komunističnega sveta. (Glej oceno!)

Posebne pohvale in priznanja je dobil avstrijski film »Čudež ene noči« (Das Wunder einer Nacht). To je film za televizijo in so ga predvajali na sveti večer v avstrijskem televizijskem programu. Prikaže nastanek pesmi »Sveta noč«.

Predvajali so tudi novo filmsko obdelavo »Francišek Asiški« (Franziskus von Assisi). Film so izdelali Amerikanci (Michael Curtiz). Prav tako so kazali nov film

MLADINA PIŠE:

Iz Št. Jakoba

Materina beseda in domača pesem sta dvojje močnih občestvenih vezi. Tudi me gospodinske učenke to čutimo.

Z vsako jezikovno uro bolj spoznavamo lepoto mile materinščine. S čitanjem odlomkov iz naše književnosti prodiramo v njeno globino in občudujemo njeno širino. Saj pišejo naši rojaki strokovnjaki že iz vseh delov sveta. Rade se v duhu pomenjkuemo z njimi. Kar nehotе moramo materino besedo vzljubiti, v knjižnem jeziku se srečajo vsa naša narečja.

Naj še podčrtam milno materine besede, ki nam doni iz domače pesmi. Kako rade si zapojemo katero, če je le čas in delo za to. Da bi kar tako sedle in si zapele, ne utegnemo, preveč je resnega uka in praktične zaposlenosti, ki nas pripravlja za bodoči naš poklic. Toda najdemo proste trenutke, ko damo duška petju. V domačo pesem izlijemo svoja čustva: ljubezen do doma in svojcev, kakor poje rojak v pesmi »Njav čez izaro«, si postavljamo gradove, kakor oni Rožan, ki samozavestno poje: »Jaz pa eno hišico imam«.

Se Mirella — oče ji je Italijan, mati Slovenka — se je za našo pesem vnela. Zjutraj zarana pride v kuhinjo. Pod pazduho ima pesmarico in če le more, si zapoje. Tudi govori že jezik svoje matere, da si včasih zamenjava slovniške zveze. Naglušni sestri, ki je oskrbovala prašiče, je zavpila na uho: »Naši prašiči je res že debel«. To nas ne moti. Do konca tečaja bo že prav govorila.

Materina beseda in naša pesem nam bo sta kažipot v življenju med ljudstvom.

Hafner Mici,
gojenka gospodinske šole
v St. Jakobu.

Sledeče igre so bile igrane

1. Vislavina odpoved (5-krat); 2. Miklavževa opereta (3); 3. Prisega o polnoči (2); 4. Lumpacij vagabund (3); 5. Slehernik (4); 6. Vaški lopov (3); 7. Paštetar (2); 8. Materinsko srce (3); 9. Slaba vest (2); 10. Junaške Blejke (1); 11. Trojčki (10); 12. Rozamunda (4); 13. Karlova teta (5); 14. Podrti križ (4); 15. Vrnitev (7); 16. Svojeglavček (3); 17. Mojstra Križnika božični večer (2); 18. Tri sestre in Delali bomo (2); 19. Mati sv. veselja (2); 20. Pričarani ženini (2); 21. Lažidravnik (3); 22. Mutasti muzikant (1); 23. Divji lovec (3); 24. Ivčkove sanje (1); 25. Naočniki (1); 26. Sv. Hema (1); 27. Trije tički (5); 28. Mati (1); 29. Tragedija moderne družine (2); 30. Slepa Tilka (1).

o življenju Bernardke Soubirous, ki je vzbujal pozornost radi posrečenega prikazovanja Bernardkinega notranjega življenja, polnega tihega trpljenja. Nadalje so predvajali še francoski kulturni film: »Resničen obraz Terezije iz Lisieuxa«, ki je kot kulturni film prejel prvo nagrado.

Poleg teh so bili na programu še filmi: nemški »Samostan našega časa« in »Luč od zgoraj«. O indijskem življenju kaže »Dvoje oči — dvanaest rok« zgodbo o mučenih. Življenje črncev pa prikazuje aktualen film »Črna koža in vroča zemlja«. Poleg teh je bilo predvajanih še nekaj krajših filmov.

12 SVETIH PESMI

Nedavno je izdal Peter Flander v Trstu knjižico »12 svetih pesmi«, v kateri je partitura, noté in besedilo pesmi za mešani zbor in ljudsko petje, deloma z orglami. Besedilo je spenil Peter Flander, uglasbil pa Stanko Premrl. Pesmi so: Svetogorska Kraljica; K tebi prišli smo, Devica; O Marija, naša Mati; Glej o Marija, mogočna Kraljica; Brezmadežno Srce Marije; Majniška; Mati Kraljica; Mogočna Mati; Slava Materi Kraljici; Kraljica Slovencev; Sveti Peter; Sveti Jožef.

Naprodaj je knjižica tudi pri Mohorjevi c Celovcu, in sicer za 20.— šil. Toplo jo priporočamo našim organistom in pevskim zborom.

LJUBITELJI ZNAMK, FILATELISTI!

Zanimam se za stare in nove avstrijske znamke in bi rad stopil v zvezo z avstrijskimi filatelisti, v slovenščini ali nemščini. Kdor se za to zanima, naj sporoči svoj naslov upravi »Našega tednika« ali pa naravnost na moj naslov: Viktor Ban, O'Brien 1187, San José-Mendoza, Argentina.

S povečevalnim steklom proti požigalcem

Požig se danes ne izplača več, vsaj tistim ne, ki zažgejo lastno hišo, da bi z zavarovalnico napravili sijajno kupčijo. Izgledi, da pridejo v zapor namesto, da bi dobili izplačano zavarovalnino, so 4:1, četudi so si še tako spretne izmislili alibi in je po njihovem mnenju moral ogenj zbrisati vse dokaze požiga. V Slezvik-Holštajnu, kjer je v Nemčiji statistično največ požarov, so na primer v zadnjem letu pojasnili več kot tri četrtine vseh požigov, medtem ko so jih leta 1950 le pol.

Preiskava o požigu se vrši danes tako na kraju samem kot v znanstvenem laboratoriju z najmodernejšimi sredstvi. Pepel in ruševine pregledujejo s posebnimi drobnogledi. Če je oglje gorelo v navadnem ognju, je popolnoma drugačno, kot če ga je kdo prepožil z vnetljivo snovjo. Iz takojmenovanih »zračnih žepov« razvalin, v katerih se naberejo razni plini, načrpajo preiskovalni organi vzorce, ki jih potem analizirajo. Curenje sumljive tekočine zadošča, da lahko s spektroskopom ugotovijo, katere kemikalije so uporabili. Take drobcene posameznosti pripeljejo največkrat hitro na sled, kako je bil ogenj podtaknjen in kdo je zažgal.

Vendar je v mnogih primerih odločilno le »čuječec« oko in opazovalna sposobnost gasilcev ali kazenskih uradnikov. Tako je velika vila, ko ni bilo nikogar doma, do tal pogorela. Najemniki so bili na počitnicah, hišni lastnik pa je odšel dva dni prej na poslovno potovanje. Preden so mu izplačali zavarovalnino, so še enkrat natančno pregledali pogorišče. Pri tem je uradnik zapazil tenko žico, ki je visela na topolu blizu hiše. Nihče ni mogel pojasniti, čemu naj bi bila ta žica na drevesu. Hišni lastnik je bil prepričan, da ima stoddstotno zanesljiv alibi. Že po prvih poizvedbah pa so dognali, da ga podjetja, s katerimi je baje sklopal kupčijo, sploh ne poznajo. Svojega hotela v tujem mestu med takozvanim poslovnim potovanjem skoraj ni zapustil, pač zato, ker je napeto pričakoval brzojavke o požarni katastrofi. Zapletel se je v protislovja in ko so ga ugnali v kozji rog, je vse priznal.

Zažig na daleč si je zamislil takole: Na topolovo vejo je privezal žico, jo skozi luknjico v strehi napeljal v hišo in pritrdil na vzmeti. Na vzmeteh je ležalo več vžigalic, ki so bile stisnjene med tornjo deščico ter obdane s papirjem in žaganjem. Če je bilo vetrovno, je veter majal vejo na drevesu sem in tja, zavoljo česar se je nategnila žica in podnetila ogenj. To je mož prekusil. Kar je žice še ostalo, je skočila ven in obvisela na topolu.

Pogosto uporabijo požigalci voščene sveče. Ali težko dognati, po kolikih urah bodo dogorele. Svečo ovijejo spodaj z vnetlji-

vimi stvarmi in jo nato pobrišejo. Sodobna kriminalistika pa take zažige z ustreznimi analizami pepela navadno prav kmalu razkrije in jih dožene še celo tedaj, ko so uporabili spretnejša sredstva. Tako je preiskava pri celi vrsti požarov dognala, da gre vedno za istega storilca. Vsi požari so bili zaneteni v notranjosti sten ali stropov in podneteni očitno z majhnimi eksplozijami. Zidni omet ali stropni tramovi so namreč zagoreli posebno hitro na določeni točki, na mestih, ki so se očitno najbolj in zelo segreli.

Vse je kazalo na poklicnega požigalca, ki dela z netivom ali vžigalnikom, kateri deluje šele čez določen čas. Ko so storilca prijeli, je sicer dokazal neoporečen alibi, vendar so mu dejanje kljub temu kmalu dokazali. Za robovi hlače so mu namreč našli drobce ometa in lesa, ki so bili, kakor je dognala preiskava v laboratoriju, popolnoma enaki kot tisti, ki so bili najdeni v pogorelih hišah.

Drobci malte in ometa so vsebovali ena-

ko mešanico belih, črnih in rumenih peščenih zrn. Požigalec je uporabljal sledečo, po njegovem mnenju seveda popolnoma »varno« zvijačo: v tla, steno in strop je zvrtil luknjo in napojil tram ali izolacijsko plast z bencinom, položil svojo tempirano »bombo« in izginil.

Pri razkrinkanju storilca igra važno vlogo tudi fotografija. Cela vrsta posnetkov požara, ki prikazujejo ves potek ognja, lahko hitro razkrije vzrok. Tako je policijski uradnik, ki je vdrl v gorečo hišo, ravno lahko še fotografiral v ognju plapolajoč kup cunj. Kmalu nato se je zrušila streha. Brez tega fotografičnega posnetka bi bilo nemogoče dokazati namerni zažig.

Naj bodo načrti požigalcev še tako dobro pretehtani, na neki način se le izdajo. Ko je pogorela tekstilna tovarna za moške obleke, ni bilo v začetku nobenega suma. Nato pa je padlo v oči, da pri preiskavanju pepela niso našli skoraj nobenih gumbov, ki vendar ne zgorijo. Moške obleke brez gumbov? Začeli so lastnika temeljito izpraševati in končno je priznal, da je več sto napravljenih oblek spravil, v tovarni pa namesto njih nakopičil cunje. Nato je cevovode gasilne naprave napolnil z bencinom, podtaknil ogenj, odprl peteline in jo odkuril.

Prednost smučarskim turam

Tekmovalci-smučarji so največji propagatorji za smučarski šport, ker delajo v vsaki zimski sezoni največjo reklamo — ako ravno nehoté — za to lepo zimskošportno panogo. Ogromne so množice današnjih smučarjev, ki uživajo na grebenih in gorskih vrhovih blagodat gorskega zraka in višinskega sonca, skratka: bela opojnost, kakor dandanes tudi nazivamo smučarski šport, gibanje, ki med vsemi telesnimi vajami po pravici zasluži tako imenovanje.

Dandanes imamo v smučarskem športu — če ga motrimo s tekmovalnega stališča — v glavnem tekme v alpski ter nordijski kombinaciji in v samostojnih skokih. Alpska kombinacija, ki je zelo razširjena in priljubljena zlasti v alpskih deželah (Avstrija, Švica, Nemčija, Francija, Jugoslavija, Italija) obstoji iz smuka in slaloma, dočim je nordijska ali klasična kombinacija in kjer dominirajo severnjaki (Norvežani, Švedi, Finci) sestavljena iz teka (običajno na 15 km) in skokov. Poleg tega so še zelo važni samostojni skoki, ki jih izvajajo običajno na skakalnicah, ki dopuščajo skoke do 80 m. K omenjenim tekmovaljem moramo še vzeti veleslalom, teke na daljše proge (30 in 50 km) ter štafetne teke, kar vse imajo na programu večjih smučarskih prireditvah in ki se izvajajo kot samostojne točke.

Ali pa imajo tekmovalci tudi oni užitek od smučanja kakor tiste neštete množice, ki se podajajo tekom zimske dobe na be-

la snežišča naših planin? V splošnem smemo reči: Ne! Zato ne potrebujemo posebnih dokazov, kajti kdor je opazoval treninge vrhunskih smučarjev, ki zastopajo svojo državo na mednarodnih in olimpijskih tekmah, ta je lahko opazil, da so priprave takozvane elite neredkokrat prava muka; oni morajo namreč vaditi mnogo več kakor pa jim je potrebno za zabavo in zdravje, skratka oni morajo voziti in voziti in se spopolnjevati do izčrpanosti, ker le tako smejo upati na uspeh. To je sicer bridka resnica, vendar se morajo sprijazniti s tem dejstvom vsi vrhunski športniki, ne samo smučarji, ker drugače v današnji hudi konkurenci ni mesta zanje. Seveda to je šport zastopnikov narodov, to je šport svetovne elite.

Mi pa pravimo: Smučanje je vir zdravja in veselja, smučanje je še več, namreč bela opojnost. Kdor hoče vzeti smučanje s te strani, ta se nikakor ne sme podati med tekmovalce, zlasti pa ne sme stremeti za tem, da bi postal svetovna »klasa«. S tem nikakor ne nameravamo delati kako propagando proti tekmovalnemu smučanju ali tekmovalju sploh, saj sem bil sam veliko let mednarodni tekmovalac, ampak hočem le poudariti, da imajo netekmovalci več užitka od športa kakor tekmovalci in to velja še prav posebno za smučarski šport. Le pogledjmo n. pr. alpskega smučarja-tekmovalca. Proge za smuk so običajno zelo podobne, četudi je teren različen. Morajo biti dobro stlačene (da so pogoji za vse tekmovalce kolikor mogoče isti), kajti vsi morajo voziti točno po določeni progi. Pri smuku igra najvažnejšo vlogo hitrost, zato drsijo tekmovalci z divjo brzino navzdol ter morajo pri tem uporabiti vse svoje tehnične in fizične sposobnosti in so ob skrajni napetosti živcev veseli, če so brez padca prišli na cilj. Poleg tega pa današnja tekmovalja v smuku niso brez nevarnosti. Slalom nasprotno ni nevaren, zahteva pa zato izredno tehniko in spretnost od vsakega tekmovalca, da čim hitreje prevozi progo skozi številna vrata, ki so postavljena na pobočju. Vendar tako pri smuku kakor pri slalomu tekmovalac ne more gledati na stran (da bi si n. pr. mimogrede ogledoval naravo), temveč mora paziti, da pri smuku ne zleti s proge, pri slalomu pa ne izpušči kakih vratic. Skratka: tekmovalac-smučar mora ostati na svojih progah in jih nešteto krat prevoziti, če hoče imeti kaj uspeha. Zato mu ne preostaja časa za lepe ture po gorskih vrhovih in grebenih. To si pa v veliki meri lahko privoščijo oni neštevilni smučarji, ki hodijo v planine, da uživajo planinski zrak, višinsko sonce in obenem gobjo lepo smučanje ter delajo gorske ture. Tako dela namreč ogromna večina prijateljev belega športa, kar se mi zdi čisto pravilno. Popolnoma pravilno pa je tudi, da imamo gotovo število takih smučarjev, ki imajo posebno veselje za tekmovalja, ker s tem dvigajo kvaliteto in kvantiteto tega lepega zimskega športa in obenem skrbijo za užitek hvaležnih gledalcev pri raznih smučarskih tekmah.

Nace Čretnik,

Ravnatelj Slovenske katoliške misije.

Poštenih fantov manjka...

Ko je bila naša božična številka že zaključena, smo prejeli kar dva dopisa v narečju iz Podjune. Čeprav sta bili pismi obe namenjeni za praznike, jih sedaj objavljamo, ker bi bilo škoda, da bi njune vekovite modrosti šle v pozabo. Danes ima besedo Lojzina moti, prihodnjič pa Unjigov Pet'r.

Luba Špela!

Buoh Ti vonej za te zodne šribajel! Čudnu sa mi je dupodvu. Riesen je, kor ma učiš, šuova je za mvode deklie zuo potriebna. Pusiebnu v zdajšnem cajtu, ku je za puštjane poube hudu nu pa ku su že nini št'k aklišni.

Lojz'n ženin še, hvōva Bogu, zmīr'm pride k hiši. Če bi biv kok »mucafizl bol pa kuramohl«, bi ga bili ži davnu pugnoli, da bi knedlne cetlov — —! T'k' je pa še kor fest, pa nosi sa t'k' ku pa kvoca v pi-sku. No ovseti še kne bo hmovu, m'r'mu še bajtu pre podpr't' pa strehu zalikāt' ku m'ram vse piskre, kor jih 'mom na hiši, pudstavit', da n'tr kopje, k'dar diž gra. Zaj zanubart je strehu dr' zima pukriva.

Zdaj je advent, 'mom' jō druge skrbi. Dekliča bo tuj trebi pre še kaj naučit'. Ku bi še le kok' te-te-tečaj za kuhu biv keh, t'k' ku pa pre čosi su b'li, bi ju kor dova kuhat' učit'. Su 'ma dr' namarjivali, da bi Lojzu dova v »kursus«, bol k'k' sa rjače. Unjigova Zefa je pu sili vatva, da bi Lojza tuj šva. S'm pa rjakava: »Tiste pa ži kor, da bi sa tam spakuvova. Fleišsup'n — juha' pa svoveju koštu pu nemšku kuhat'...! Nam jō nōša dumōča žup'ca dvaru diši!« Špela 'aj za kej za Božič dvaru pr'pravlaš? Jas pa Lojza 'moma ži vse umitu pa puštelanu. Mizjakov t'k' ne bo, ku nam pek svoj prōzni kruh nosi. Zdi sa mi, da je koj brez Svetega Duha. »Kunstmlm« moki vsu dušu vun stisne, zadelu pa nema nubjane moči pa taka.

Jōslce ži tuj stujiju v kotu za mizu. Kō s'mi smā jih »scimprali«. Boš kupuvov tisti zlecani papir! Stōvcu s'm tōku narediva, da je nōši bajti pudobna; jōsli pa iz smrekove skruje. Jožapa, Mariju pa Buogca 'mom še ud ta rajnega dedeja, ku jih je sōm un-zrezu. Ovce su še tuj za ponucat', čiglih je ži anā brez nuoh. Pastirji su pa ži taki brdavs'lni, da sa jim moram smejať. Ad'n je ta rajnemu Rezarju t'k' pudob'n, ta drugi pa ta čōsnemu unjigovemu Bošteju — pa saj ti nisi puznova nōseh tarajneh berōčev. Angelc je pa ži t'k' lopu vun »sfurman«, da bi ga kōr gvađu. Zdi sa mi cevū, da je mōvu Lojzi pudob'n. Pustrōn-ska riječ! Čvavek m'ra stōre svjate reči v časti 'mjať, pusiebnu jōsl'ce. Bol su stōre, bol svjate su, zatuva, ku su ži stōri, pa še bol stori, pa še stōrejši rōdi kvačali na sveti večar pred jimi. Na sveti večar pa vsi tisti prideju 'z večnosti pred jōsli, da z nōmi kvočiju pa z nōmi 'žbarjeju m' čōstiju te svjat' božje rojstvu. Jeja, k'k' bo lopu! Pukōd'li boma pa t'k', da bo du no-vega leta dišōvu pu hiši. Vsi hudi duho-vi boju zbiežali ud nas.

Tjabe pa želim ane žegnane prōznike pa sreč'n nov' letu!

Ta prav lopu puzdrav'm pa rjačem:

Zgibej sa, zgibej,
pa šribej mi, šribej!

Lojz'n a mōti.

Morda še ne veste, da...

● vsebujejo sveža jabolka vitamin B1, B12 in C, ki branijo organizem proti živčnim boleznim, slabokrvnosti, sladkorni bolezni in nalezljivim boleznim.

● si uredite prebavo, če zaužijete pol grama janeža, dva do trikrat dnevno.

● vitamin C, ki preprečuje predvsem bolezni v čeljustih, dobimo v surovi zelnjavi: papriki, solati, čebuli, zelju, pomarančah, jabolkih itd.

● je limonin sok s črno kavo odlično sredstvo proti želočnim krcem.

● so za organizem potrebne tudi rudninske snovi. Namočite zvečer: pest riža, pest ovsenih kosmičev, pest ječmena in zjutraj stisnite skozi cedilo ter skuhajte v tej vodi zelenjavo.

● da postane rabljeno olje zaradi ostan-kov jedil žarko. Zato steklen kozarec, v katerem ga hranite, večkrat umijte in pre-cedite olje.

● je riba sveža, če ima oko izbuljeno in bleščeče.

● se parmezana ne posuši, če ga zavijete v platneno krpo, namočeno v slani vodi.

● se vam pri rezanju čebule ne bo tre-ba solziti, če jo potopite v toplo vodo.

● zajec zgubi vonj po divjačini, če ga pustite dve uri v belem kislu; nato ga do-bro operite, pretaknite s slanino in dodajte rožmarina.

Ivo Kermavner

Slovensko oporišče v Parizu

(Nadaljevanje s 3. strani)

in potrebno pomoč bodisi pri rojajih bodisi pri francoskih prijateljih, toda čas in razmere so vendar zahtevale neko trajno rešitev.

Kdor pozna razmere v Parizu, dobro vé, kako težko je dobiti samo majhen prostor, da so cene astronomske, zato pa tudi razume, da vprašanje primerne prostora ni bilo lahko rešiti.

Toda z velikodušno naklonjenostjo ravnatelja dušnopastirskega dela med izseljenci v Franciji, pariškega pomožnega škofa msgr. Rupa, pri katerem smo Slovenci vedno našli razumevanje in pomoč, z veliko naklonjenostjo belgijskega patra van Straatena, direktorja »Pomoči duhovnikom iz srednje Evrope« in zlasti z veliko naklonjenostjo in razumvanjem zastopnice te organizacije za Francijo, gdč. M.-H. Verhelst smo po dolgem prizadevanju vendar prišli do sicer skromnih, a vendar prijetnih prostorov, kjer bomo sami svoji gospodarji in kjer bomo doma.

Kupljeno je bilo trisobno stanovanje, v katerem bo ena soba služila za stanovanje g. Flisu, ostali dve pa za pisarno Slovenske katoliške misije.

V novih prostorih bomo poleg pisarne poskušali ustvariti majhen košček slovenskega doma v tujini, s knjižnico in čitalnico pa tudi kraj, kjer se bomo lahko kulturno oblikovali. Za vsakega našega človeka v tujini je namreč življenjske važnosti, da si ne samo uredi svoje materialno življenje, enake ali še večje važnosti je, da se tudi du-

hovno oblikuje, da ohranja svojo zvezo z narodnim življenjem in da izpopolnjuje svoje znanje ter zasleduje tok življenja in dogodkov doma in po svetu. Poleg vere in verskega življenja je to nujni pogoj, če nočemo, da se duhovno in telesno ne izgubimo v tujini, da tuja učenost, o kateri govoril naš Cankar, tudi v nas ne ubije slehernega smisla za človeka vredno življenje.

Morda bi kdo rekel: lahko je, ko so drugi vse dali. Če bi kdo tako mislil, bi seveda pozabil, da smo šele po dolgem delu, po težavnih poteh in mnogih skrbih in borbah prišli do novih prostorov. Dobili smo gole stene, kakršne so pustili zidarji, vse drugo je pa bilo na naši skrbi. Vsem, ki so pomagali — nekateri zelo velikodušno — prirsčna zahvala. Skrbi bodo tudi v bodočnosti, ker bomo morali sami — mislim na slovensko skupnost v Parizu — nositi stroške vzdrževanja.

Toda svoje prostore imamo in s skupnim delom dokažimo in pokažimo, da smo jih bili ne samo potrebni, temveč tudi vredni.

Ko se zahvaljujemo vsem, ki so k temu pripomogli, se moramo spomniti tudi tistih naših duhovnikov, ki so prvi delovali v Parizu: dr. Alojzij Kuhar (umrl pred nekaj leti v New Yorku), g. Ivan Camplin, sedaj župnik v Dobrovniku v Prekmurju, Ferdinand Kolednik in dr. Emil Hodnik, sedaj v Združenih državah.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Karel Rojšek:

Izlet v pomladno narava

Kar prišlo me je, pa sem moral iti. Bilo je spomladi, razen češenj še ni nič cvetelo, pač pa je brstelo, da se je popek popku umikal.

Napolnil sem kovček in se napotil z njim na postajo. Tam me je lukamatija sprejel pod svoj krov na kolesih, ki so me odpeljala preko Beljaka skozi karavanški predor, in gorenjsko metropolo v belo Ljubljano. Od tam sem se pa namenil naprej, v Savinjsko dolino, preko Domžal, Lukovice, čez, še iz francoskih časov sloviti Črni graben.

Na tej progi, iz Celja v Ljubljano in obratno, je vozil pred drugo svetovno vojno en avtobus dnevno. Krmaril ga je širokopleči šofer Adamič, ki pa je le malokdaj imel svoje vozilo polno zasedeno. Danes vozi na isti progi avtobus skoro vsako uro in še težko dobiš prostor.

Na postaji sem kupil od prijazne prodajalke voznik listek, št. 14. Dajal mi je torej pravico do sedeža, ki je imel to številko. Ker sem moral spraviti kovček zadaj v prtljažni prostor, so med tem potniki brez kovčkov zasedli vse sedeže. Priril sem se do sedeža št. 14, na katerem pa je že sedela neka ženska. Ker sem stopil v avtobus pri zadnjih vratih, je nisem videl v obraz. Potrepljal sem jo po rami in ji pokazal številko. Obrnila se je, me miho pogledala in izjcljala, da gre iz bolnice. Suhliati obraz 60-letnice je pričal, da ima že križev življenja za seboj. Ko je hotela vstati in mi kot upravičencu prepustiti sedež, sem ji odgovoril: »Kar sedite, mamica!« Avtobus je bil naprtan, zrak se je zgostil in še preden smo prišlo do Lukovice, so bile tudi šipe vse motne zaradi zatohlega zraka. Tako niti svoji radovednosti nisem mogel zadostiti, da bi se vsaj s pogledom skozi okno prepričal, kje smo. Vstric mene sta sedela dva mladeniča kakšnih 16 do 18 let in se vneto pogovarjala o športu; da bi pa prepustila sedež zraven mene stoječemu staremu možu, to jima ni padlo v glavo. Tako sem stoječ na eni bolj kot na dveh nogah tolažil samega sebe in svojo radovednost z upanjem, da bo itak te vožnje že kmalu konec.

Na Ločici je hotel izstopiti neki fant, pa mu je sprevodnik zabrusil, da ta avtobus obstoji šele na Vranskem. Ubogi fant je potem moral pol ure koračiti nazaj. Avtobus je naglo vozil in kar naenkrat smo vgnili mimo Prekope, kjer bi po zadržilu prodajalke voznih listkov moral obstati. Opozoril sem sprevodnika na to, pa je še zabrusil v obraz, da bi ga pač moral prej spomniti na to. No, lepa reč, sem si mislil, ko me je iztovoril v Kaplji. Prej se mi je smilil fant, ki je moral nazaj capljati, sedaj sem pa sam na vrsti. Narahlo je deževalo, ko sem jo mahal proti Prekopi in na tistem godrnjal, saj glasno ne smeš, ker so

prazniki pred durmi. Pri Smrkolu sem na dušek spil četrta vina. Presneti sprevodniki, le kje vzamejo toliko slabe volje, da se jim niti ne ljubi vprašati, če bo na tej ali oni postaji kdo izstopil. Še enega mi natočite, sem dejal birtinji, saj pri vas ste bolj prijazni kot so v avtobusu. Z zgovorno gostilničarko sem izmenjal nekaj besed, nato pa krenil proti domu, da napravimo načrt za drugi dan.

Pri št. Jurju je zjutraj Vstajenje s procesijo. Te se udeležim na vsak način. Po dobro prespani noči sva z bratom že ob petih zjutraj odšla od doma.

Pri fari je grmelo, saj brez možnarjev ni prave slovesnosti. Ob tri četrta na šest sva bila že pri cerkvi, ki je še taka, kot je bila pred prvo svetovno vojno, ko sem služil pri pobožni Rajovčevi Emi. Tudi šola še stoji tam kot je bila. Gostilna Plavšak, kamor sva si šla dušo privezat s šilcem brinjovca, ki je bil nebeško dober, še tudi stoji na starem mestu. Ogledoval sem se okrog in se potegnil v duhu za 50 let nazaj. Pol stoletja! Kako malo za zgodovino, in vendar, koliko se je v tem času spremenilo na svetu. Za podobne spremembe so rabili naši predniki tisočletja. Dobro in slabo se je nagrmadilo na naše glave z modernizacijo, ki je prinesla poleg slabih stvari tudi dobre, pa ljudstva ni zadovoljila. Vse hoče več in boljše, kot v pravljicah bi naj leteli pečeni golobje po zraku, ki bi jim bilo treba samo malo pomigniti, da ti prilete v usta. O zlati časi, le škoda, da jih ne bom dočakal, saj bodo gotovo z njimi vred frčali tudi po zraku kristalno brušeni kozarci, napolnjeni z najboljšim vinom.

OGNJENA KROGLA

Odlomek iz knjige »Življenje in tehnika«, ki jo je spisal ameriški pisatelj Robert Jungk, opisuje prvi atomski poskus leta 1944 v puščavi Nevada v Združenih državah.

Ob dveh zjutraj so vsi udeleženci poskusa zavzeli svoja mesta. Bili so v »Base Campu — glavnem taborišču«, 15 km od »točke nič«, stolpa z novim nepreizkušnim orožjem, v katerega so vložili dve leti dela. Pomerili so črna očala, ki so jim jih pripravili, in se ob umetni luči namazali s kremo za sončenje. Iz zvočnikov, ki so bili posejani po vsej okolici, so prihajali zvoki plesne glasbe, ki so jih včasih prekinila obvestila o napredovanju priprav. Zaradi slabega vremena so preložili trenutni eksplodiranje, ki je bil določen za četrto uro zjutraj.

Na kontrolnem mestu, devet kilometrov od stolpa, sta se Oppenheimer in Groves posvetovala, če ne bi kazalo poskus sploh

Toda šalo na stran. Verniki se zbirajo v procesijo, ki se vije od cerkve med njivami do bližnjega gozdiča in zopet nazaj. Ko so se prvi moški približali cerkvi so se zadnje ženske šele odtrgale od nje.

Takšna je velikonočna procesija pri št. Jurju, da je ne spravi skupaj niti veliko mesto! Po procesiji smo napolnili cerkev, ki ima isto notranje lice kot pred 50 leti. Spomini so mi rojili po glavi, ko sem bil še v tej cerkvi domač. Ozrl sem se na kor, kjer so pevci peli v čast božjo kot nekdanj, pa sem se domislil, da sem nekoč pritiskal meh. Bil pa sem se zamislil ne vem kam, organistu je naenkrat zmanjkalo sape, pa ne v grlu, ampak pri orglah, baš ko je pri koncu maše slavnostno igral »Fugo«. Kot bi se za Pohorjem zablistalo, me je pogledal organist, da so mi oči skočile na palčico, ki kaže koliko sape je še v mehu. Pot mi je stopil na čelo, saj se je skoraj vsa cerkev, to je vse ljudstvo, obrnilo proti koru, celo moja pobožna gospodinja Ema. Tako hitro še nikoli nisem prišel domov. Tudi Ema je prihitela za menoj, rdeča kot kuhan rak. Moja lenoba pri mehu jo je tako razburila, da se je poslužila reka: Bolje dajati, kot pa jemati. Nikdar ne preje in ne pozneje me ni udarila. V sveti jezi pa me je takrat vendarle mahnila, po njenih mislih preveč, po mojih premalo, saj sem doma očetovo božanje bolj občutil kot pa Emino kľofuto. Vendar sem se radi lepšega moral dreti, da me je potem cele tri ure pomilovala in me božala kot trpina...

Iz teh spominov me je potegnila mogočna pesem Povsod Boga, ki jo je pela vsa cerkev in bi se prav nič ne poznalo, če bi tisti, ki je pritiskal meh, malo popustil. Da, današnja služba božja je pokazala, da je pri št. Jurju še Bog doma, in da se motijo tisti, ki mislijo, da se je vera preživela.

(Dalje prihodnjič)

da niso bile apokaliptične. Večina je računala, kdaj se smejo obrniti, da bodo vendar videli vsaj del veličastnega prizora. Fermi, večni eksperimentator, je držal v rokah razcefrane lističe papirja, s katerimi je hotel zmeriti zračni sunek in takoj oceniti moč eksplozije. Fritsch se je odločil, da bo prizor opazoval čimbolj pazljivo, brez čustev in predsodkov. Groves je že stotič premišljeval, če je res preskrbel vse za hiter umik v primeru katastrofe. Oppenheimerja je skrbelo, ali bo poskus uspel ali ne.

Potem je šlo nepojmljivo hitro. Nihče ni videl prvega trenutka eksplozije. Opazili so le slepeč odsev na nebu in na bližnjih gorah. Kdor se je takrat obrnil, je videl svetlo ognjeno kroglo, ki je postajala vse večja in večja. »Samo, da niso« dolgočasci izgubili kontrole,« je vzkliknil neki višji oficir. Carson Mark, ki je bil med najbolj upoštevanimi glavami teoretičnega oddelka, je v strahu pomislil — čeprav je vedel, da to ne more biti res — da bo ognjena krogla rasla, vse dokler ne bo požrla neba in zemlje.

V tistem trenutku je vsak pozabil, kar se je namenil narediti. Vsi so okameneli nad nepričakovanim obsegom eksplozije. Oppenheimer se je oprijel naslonjača v kontrolni sobi in skozi glavo mu je šinila misel iz Bhagavadgite - svete pesnitve Hindusov:

»Če bi se luč tisoč sonc naenkrat vžgala na nebu, bi bilo to podobno temu veličastnemu prizoru.«

In ko se je strašni ognjeni oblak dvignil nad »točko nič«, se je spomnil izreka iz indijskega epa:

»Smrt sem, ki vse oropa, ki uničuje svetove.«

Tako je govoril Sri Krišna, gospodar nad usodo vseh smrtnikov. Oppenheimer pa je bil le tisti mož, ki je obudil mogočno, mnogo premogočno silo.

Celo tako trezen mož, kot je bil Enrico Fermi, ki je v pogovorih preteklih tednov na vse pomisleke svojih kolegov odgovarjal: »Pustite me v miru s svojimi očitki vesti, to je vendar tako lepa fizika,« je bil mogočno pretresen. Nikoli ni pustil nikogar za volan svojega avtomobila, tokrat pa je priznal, da ne more šam šofirati nazaj v Los Angeles; usedel se je poleg šoferja. »Zdelo se mi je, da voz skače od ovinka do ovinka in da ravno cesto kar preleti,« je drugo jutro razlagal svoji ženi.

Najhitreje se je znašel Groves. Znanstvenika, ki je skoraj jokal, saj mu je silni zračni pritisk uničil merilne naprave in opazovalne instrumente v bližini »točke nič«, je potolažil: »Če instrumenti niso vzdržali, je moral stvar kar krepko eksplodirati. To pa je tisto, kar smo hoteli. Generalu Farrelu pa je rekel: »Vojne je konec! Ena ali dve takile stvarci in Japonska bo na tleh.«

IVO ANDRIČ:

7

Zgodba o tlačanu Simanu

Siman je poznal tega Vasa Genga, odkar je pomnil, zdaj pa, odkar je »gнал« svojo nesrečo v pravdo, ga je pogosto srečeval, ga vselej pozdravil in šel mimo, nikoli pa ni mogel v njem videti prave gosposke in resničnega cesarjevega uslužbenca.

Zdaj se ga je Vaso lotil nekako po novem.

»Kaj tukaj počneš, Siman?«

»Kaj, nič.«

»Kako nič?«

Siman je zajekikal, da bi mu razložil, da ta »nič« res ni čisto nič in da je tukaj pustil mlečne posode in razne košare, a Vaso mu je ostro rekel:

»Pojdi z menoj!«

V teh besedah je bilo veliko tistega zamečevanja in predrznosti, s katero policaji zmedejo in razorožijo kakor z neopaznim udarcem tiste, ki jih primejo.

Tudi Siman ni bil človek, ki bi se ne znal braniti ali prerekati, ali vtem ko mu je skušal razložiti in dobiti razlago — je tudi sam s strmenjem videl, da že gre v korak s policajem in da v tem primeru besede nekako ne pomagajo. Kakor pa sta šla, se je tudi njun medsebojni odnos hitro menjaval in postajal čedalje določnejši. Med njima je nastajalo nekaj tretjega in novega, nekaj, kar ni bilo ne Siman ne

Vaso Gengo, temveč predpis in postava, kakor nekakšna krivda in kazen, in sicer v obliki, v kakršni je za turških časov ni bilo.

Šla sta vstric, a vsaksteri je imel svoje misli. Vaso se je bal, da bi ne bil videti zadosti imeniten in strog, zato se je kar naprej nekaj popravljal in mrgodil, Siman pa je pridrževal korak, skušal ujeti policajeve oči in kar naprej je nekako hotel zasukati zadevo na nedolžno plat.

»Ampak ko bi vsaj tisto lahko popravil, kar me čaka...«

»Ni mogoče,« je s čudnim in novim podarkom rekel Vaso, »temveč moraš takoj pred gospoda zaupnika.«

Simanu se je zadelo, da se mu je spet vrnila njegova drznost in zgovornost, zato se je ustavil in žaljivo po domače rekel:

»Kar pojdi, prosim te, saj sam vem, kje je gospod zaupnik. Takoj bom tam, če ti rečem.«

V Vaso Gengu se vzdigne jeza užaljenega dostojanstva in mu udari v glavo, toda zaradi tega mu obraz še bolj prebledi. Jezno in pridrušeno zavpije na Simana:

»Nobenih izgovorov, samo hodi, če ti rečem... Poza bil si, da zdaj ni Turčija in da je zavlada Avstrija, viš, že pred štirimi leti. Avstrija, ej!«

»Kajpada, saj vendar vem. Kaj me kršuješ, ko sem krščen? Avstrija! Avstrija! Ko da si ti Avstrija!«

Tedajci je Vaso Gengo pozabil na svoj pred kratkim pridobljeni uradni slog in se spasil proti Simanu čisto nič po predpisih in se mu po »neavstrijsko« zarežal v obraz.

»E, da veš — sem! Zate sem jaz Avstrija. Kaj pa bi zdaj rad?«

»Ti?«

»Jaz. In da mi ne črhneš več, da veš, če ne, te bom zvezanega odpeljal čez mesto. Dosti je tudi tvojih neumnosti, resda!«

In tedaj je Vaso, kakor da se je nečesa domislil, hitro opustil ton vsakdanjega bosenskega pričkanja in se postavil nekako po novem in tušem, res po »avstrijsko«, kakor Siman pri našem človeku ni še nikoli videl: izprsil se je, se vzravnaval v vsej veličini, uniforma na njem se je nategnila in napolnila, brki so mu odskočili na škrbatih ustih, oči so se razširile in izbulile, gube na napihnjenem obrazu so se zagladile. Kar pri priči se je človeku spremenil in iz te nove podobe je izgovoril glasno in odsekano samo štiri besede, a kakor svet obrazec v tujem jeziku:

»V imenu postave, naprejl!«

In Siman se je brez ugovora premaknil. Zdaj sta drugače stopala, vezana s postavo.

Med njima se je ustvarjala dotlej neslutena odvisnost. Kakor da sta oba hitro odvrгла nedolžni in malomarni naličnici vsakdanjosti in pokazala nov obraz, tako nov, da se v prvih trenutkih ne ta ne oni

ni mogel prav ovedeti ne se dobro znajti v novih vlogah. Vaso ni bil tisti Vaso Policaj, ki hodi po ulicah kot del mestnega inventarja, temveč drug, neznan človek, ki je postal strog in nevaren, surov in neizprosčen mehanizem, katerega sleherni gib ima moč in neizogibnost naravnih pojavov, ki se jim človek nagonsko in zaman skuša izmakniti. Siman pa ni bil tisti slehernemu dobro znani, preveč zgovorni in nemirni kmet iz mestne okolice, ki že od nekdanj veliko rajši po sarajevskih gostilnah »stresa pamet«, kakor pa da bi kopal na zemlji in posestvu. Ne, nenadoma je postal »imenovani Simo Vasković«, ki mora biti v najkrajšem času in po najkrajši poti »priveden« pred načelnika sarajevskega »redarskega zaupništva«.

In ta dva človeka gresta vstric, prikovana z verigo postave, vsaksteri s svojimi novimi mislimi in občutki, in gledata drug drugega izpod čela, z novim pogledom.

Vasova glavna misel je v temle: Ali je videti tako dostojanstven in toliko strog, kolikor je potrebno za cesarskega »redarja«? Napravi vse, kar more, napihuje se, brca z nogami in klati s sabljo, a venomer se mu dozdeva, da še ni zadosti, in se kar naprej boji, da izpod vsega tega avstrijskega vedenja le še kuka Vaso Gengo in njegova bosenska nesreča in revščina od rojstva.

(Dalje prihodnjič)

Pri nas na Koroškem

RADIŠE

(Nadaljevanje s 4. strani)

gastvo družini. Tako prinaša Miklov sin ne le pridnost, ki je bila utrjena v delu na strmi gorski kmetiji, ampak tudi dobro vzgojo. Oboje mu bo gotovo tudi prav prišlo na Rebernikovi domačiji, ki stoji mogočna kot trdnjava nad podgrajsko dolinico, a zahteva od ljudi tudi težkega dela.

Bela žena smrt se je v minulem letu oglašila štirikrat toda počela je tokrat samo zrele sadove. Po dolgi in težki bolezni je rešila trpljenja najprej Vicovnikovo staro mater na Rutah, ki jo je v 65. letu vzela s seboj v večnost. Sledil je je 83-letni Rutarjev oče; zvečer je šel spat kot ponavadi, zjutraj pa so ga našli mrtvega. V času žetve, v mesecu juliju je končala dolgoletno trpljenje bolehnega Neže Ogris, pd. Kopajnikove matere v Tucah, ki je zapustila ta svet v 76. letu življenja. Bila je verna in zavedna žena in v tem duhu je vzgojila tudi svoje otroke. Njen že pred 12. leti umrli mož Šiman Ogris je bil eden izmed versko in narodno najbolj zavednih mož v naši fari. Že odrasli otroci so ga iskreno ljubili in spoštovali. Zadnja leta so mu skrbno stregli in tako lajšali trpljenje v bolezni.

Teden navrh pa je božja dekla obiskala Kopajnikovega soseda in vzela s seboj Odrajevega očeta, ki je doživel 72 let. Bil je priden kmet in skrben oče svoji družini.

Ravnim želimo mir in pokoj v domači zemlji, o novorojenih pa upamo, da bodo časoma nadomestili vrzeli, ki jih je v našo farno skupnost zasekala smrt.

Rinkole sredi snega

Ker imam dobre znanke v Rinkolah, jih rad vsako leto obiščem. Navadno naredim to pot na rinkolsko žegnanje ali pa sredi jeseni. V tem letnem času se mi zdi, da je ta s hrabi obkrožena ravnina najlepša! Kar nagledati se je ne morem, ko sredi pestrih jesenskih barv, razlitih po gozdovih in sadovnjakih rinkolska cerkva samotno stoji sredi vasi kot čuvarica tu živčnega pridnega prebivalstva. Ne vem, kaj me je minulo jesen zadržalo, da nisem mogel napraviti običajnega vsakoletnega obiska. Zato sem se med minulimi prazniki odločil in se podal s kolesom od doma. Saj poznam pot pod Sv. Katarino, preko Čergovič in nato skozi Dobravo. Tudi tokrat sem ubral isto smer. Do Čergovič je še kar šlo. Potem pa je polagoma zmanjkalo ceste. Globok sneg je pokrival pot preko čergoviškega polja in skozi Dobravo. »Pa bi šent ne bil, da bi ta slovita pot, ki veže Rinkole s svetom, ne bila odkidana!« sem si mislil ter tiščal kolo po snegu naprej, da mi je kmalu lil pot z lica. Kar verjeti nisem mogel, da bi bili merodajni ljudje v občini tako zanikrni in bi ne splužili edine poti, ki veže oddaljene Rinkole z domačo farno cerkvijo. In to še za praznike, ko si pobožni vaščani gotovo žele k prazniškemu bogoslužju v farno cerkev.

»Morda bo pa skozi Dobravo bolj!« sem se tolažil in ril s silo naprej. Pa zlomek! Čimdalje slabša pot, tem večji zameti! Sredi lesa sem počival. Kar kadilo se je od mene. »Kaj naj naredim s kolesom? Ali ga naj vzamem na ramo?« — Pa sem se po kratkem premisleku odločil, da ga zavlečem v bližnjo goščo, ki sem jo uzrl nedaleč od poti. Ko sem se oprostil kolesa, sem nekoliko laže gazil naprej. Prejšnjih misli na se nisem mogel otresti! »Najbrž so šmihelski občinski očetje črtali to pot iz svojega proračuna ali pa so jim pri raznih ponočnih reševalnih pohodih odpovedali vsi sneženi plugi. Pa so jim vendar ostale še lopate!« Tako sem modroval in jo gazil skozi gozd proti Rutam. Ko sem srečno dosegel deželno cesto in jo prekrizal vstric Rut, se je pot znatno izboljšala. Tu je šel plug in škoda se mi je zdelo, da sem pustil kolo v hosti. Spoznal sem na prometnih razmerah: »Druga občina, druge razmere!«

Ogledal sem si še križ ob razpotju. Drug Bogek se mi je zdel, da visi na križu. Oni je bil bolj domač in bolj samonikel. — Šel sem naprej, seveda peš, brez kolesa.

Zvečer smo sedeli nato skupaj z znanici okrog tople peči v Rinkolah. Pogovarjali

smo se o vsem mogočem, o starem Kajžu, ki je umrl in katerega sem zelo spoštoval. V pogovoru smo prišli tudi na cestne razmere. Pravil sem, kako sem gazil iz Čergovič skozi Dobravo po celem. Ljudje so bili precej ogorčeni, češ, da so si hoteli sami s svojimi primitivnimi sredstvi preorati pot do Šmihela, pa jim je bistriska občina ponovno obljubila, da smatra to kot svojo dolžnost in da jo bo tudi vestno izvedla. Pa so verjetno občinski očetje pri polnih božičnih buteljkah pozabili na nas uboge Rinkolanarje in na svojo dano obljubo. Tako smo ostali odrezani od Šmihela in če hočemo v domačo cerkev, moramo napraviti veliki ovinek preko Nonče vesi in Pliberka. »Usodno za nas v Rinkolah,« — tako je ugotavljal neki duhoviti možakar, »je dejstvo, da nimamo tu kje kake slovite gostilne, recimo »Dobravakönig«. Če bi imeli mi kaj takega, kot imajo zgoraj ob Peci, potem bi bistriški občinski očetje takoj poskrbeli za izborni povezavo z našo vasio in bi gotovo pustili zgraditi asfaltirano cesto in bi verjetno tudi skrbeli za točno pluzenje po vsakem novem snegu. Tako smo pa zavržene sirote sredi Sibiri in nihče se za nas ne zmeni. Sploh je mnogo važnih prometnih občinskih cest pri nas v slabem stanju, posebno one severno od državne ceste. Ni čuda, da se je jeseni, — tako je pripovedoval isti možakar, — neki kmet radi globokih lukenj in luž po njih pojezil, da si bo moral kupiti rešilni pas, s katerim se bo privezal na traktor, ker sicer na občinski cesti ni več varen, kadar se pelje na polje.

Z vtisom, da se pač povsod rado meri z dvojno mero, sem drugi dan zapuščal Rinkole. Ker je ponoči zapadel nov sneg, sem iskal celo uro, v gozdu skrito kolo. Po dolgem iskanju sem ga le iztaknil in ga nato vlekel proti Sv. Katarini. Pri tem sem se malo jezil nase, da sem v snegu šel iz tople domače »lukenje«, malo pa na one, ki nosijo odgovornost za najpotrebnejšo prometno povezavo v deželi in občini. Mislim pa, da je bila zadnja nevolja bolj upravičena kot prva!

Ko sem se pa peljal po lepi državni cesti skozi Čepiče in se še enkrat ozrl dol po Dobrovi, je dozorel v meni trden sklep: pozimi nikdar ne grem več v Rinkole in če bi desetkrat zvedel, da tam »Bouh gnar vahta«, tudi tedaj ne!

GLOBASNICA

(Dve pismi iz tujine)

Med številnimi pismi, ki smo jih prejeli v minulih praznikih, je prispelo eno, naslovljeno na Hutarjevo družino, iz Južne Amerike. Častita prednica šolskih sester v Rosario Lovrencia Zupan v njem sporoča žalostno novico:

»Dovolite, da Vam spoštovana obitelj izrazim v imenu naše redovne družine sožalje. Ljubi Bog je namreč poklical iz te solzne doline v večno veselje Vašo m našo predrago sestro Marijo. Bolehala je dolgo časa na raku. Pred osmimi leti je bila operirana; že se je dozdevalo, da je popolnoma dobra, a zadnji čas se je bolezen povrnila. Želela je nazaj v domovino, a radi ponovljene bolezni ni dobila zdravniškega

dovoljenja in tako je v Asuncionu (Paragvaj) v oskrbi svojih sester dočkala nebeškega Ženina, ki jo je vzel s seboj v večno blaženost dne 2. decembra 1961, ob 10. uri zvečer, to je na dan prve sobote v mesecu decembru.

Bila je zgledna redovnica in velika častilka Matere božje. V Južni Ameriki je kot šolska sestra delovala 28 let.

Drugo pismo je prišlo iz Srednje Azije, v katerem se je po dolgem zopet oglašil svoji hčerki Marici M. Svanjak, ki je že od prve svetovne vojne v Rusiji. Pismo, pisano na stroj in v ruski pisavi se glasi:

»Zopet se bliža Novo leto. Prinašam Vam priščne pozdrave iz daljnega Kazakstana in želim Vam mnogo sreče in blagodat v novem letu.

Sem dolgo upal in se bal,
slovo sem upu, strahu dal;
srce je prazno, srečno ni,
nazaj si up in strah želi.

Na svidenje v novem letu!

Vaš Miloš.

Filmska ocena

Bistrica v Rožu. — Sobota, 13. 1.: Der keusche Adam (V). — Film odsvetujemo. — Nedelja, 14. 1.: Wenn die Ehe zerbricht (IVb). — Konflikti, ki nastanejo radi zakonske nezvestobe obeh zakoncev. Film odsvetujemo. — Sreda, 17. 1.: Die Hölle auf Erden (IV+). — Realistično prikazane usode žensk v nekem rimskem zaporu.

Borovlje. — Sobota, 13. 1.: Die toten Augen von London (IVa). — Kriminalni film, v katerem odkrijejo umore, ki so jih krivci storili, da so prišli do zavarovalnice. — Nedelja, 14. 1.: Die Abenteuer des Grafen Bobby (IVa). Veseloligra z nekaterimi neprimernimi slikami. — S premislekom. — Torek, 16. 1.: Schwarzer Kies (V). — Film o temnih kupčijah, umoru in begu nekega lopova. Odsvetujemo. — Četrtek, 18. 1.: Hannibal (III). — Zgodovinski film o pohodu kartškega vojskovođe čez Alpe in njegova zmaga nad Rimljani.

Dobrla ves. — Sobota in nedelja, 13. in 14. 1.: Wir wollen niemals auseinandergehen (III). — Glasbeno veseloligra. Italijanska kmečka deklica pripoje sebi in svoji rojstni vasi srečo. — Sreda, 17. 1.: Mädchen des Lasters (IVb). — Dramatičen film — z resnim premislekom.

Miklavčevo. — Nedelja, 14. 1.: Prinzessin Olympia (IVb). — Komedija — z resnim premislekom. — Četrtek, 18. 1.: Mädchen des Lasters (IVb). — Dramatičen film — z resnim premislekom.

Pliberk. — Sobota, 13. in nedelja, 14. 1.: Wir wollen niemals auseinandergehen (III). — Glej Dobrla ves! — Torek in sredo, 16. in 17. 1.: Sklavin der Pirateninsel (V). — Borba francoskega guvernerja na nekem otoku proti intrigantom in morskim roparjem v 17. stoletju.

Sinca ves. — Nedelja, 14. 1.: Gustav Adolfs Page (IVa). — Zgodba deklice v tridesetletni vojni, ki preoblečena v paža služi na švedskem dvoru, se zaljubi v kralja in končno z njim umre na bojnem polju. — Sreda, 17. 1. in četrtek, 18. 1.: Heisse Grenze (IV). — Pustolovska zgodba ameriškega junaka v streljanju v Mexiki. — Petek in sobota, 19. in 20. 1.: Der blaue Nachtfalter (IV). — Ganljiv film o materi, ki pride šele pri sodnji do svojih materinskih pravic.

St. Jakob v Rožu. — Sobota, 13. 1.: Die gelbe Hölle von Kwai (IV). — Film iz druge svetovne vojne. Angleški ujetniki se osvobodijo iz oblasti japonskega komandanta. — Nedelja, 14. 1.: Der Schwimmer vom Alpensee (IVa). — Veseloligra brez vrednosti.

MALA OGLASA

Passap pletilne aparate sedaj v novem baru za volno in pletenine pri kapucinski cerkvi v Celovcu.

GOSPODINJO,

samostojno, staro 50–60 let, s pokojnino, isče vsojonec (vdovec) za lastno hišo v neposredni bližini Celovca. Ponudbe poslati na upravo lista pod značko »Pridna«.

Športni kotiček

NOGOMET

EGIPT : AVSTRIA 1:0 (1:0)

V prvi reprezentančni tekmi letošnjega leta je najboljša afriška ekipa presenetljivo premagala lani najbolj uspešnega predstavnika evropske celine. Avstrijska reprezentanca je nastopila nekoliko oslabljena in je močno razočarala. Izredno razporeni vratar Fraydl jo je rešil višjega poraza z nekaterimi res odličnimi akcijami. Egipčani so igrali dokaj preprost, vendar izredno hiter nogomet ter v glavnem prevladovali na igrišču. Avstrijci so proti koncu tekme imeli možnost za izenačenje, vendar je Oslanski zastreljal enajstmetrovko in s tem odločil tekmo.

HOKEJ NA LEDU

MLADINA:

ITALIJA : AVSTRIJA 3:2 (1:1, 1:0, 1:1)

AVSTRIJA : ITALIJA 0:5 (0:1, 0:2, 0:2)

KAC : TESLA PARDUBICE 7:5 (2:3, 3:1, 2:1)

CORTINA : KAC 5:1 (2:0, 1:1, 2:0)

KITZBUHEL : KAC 3:1 (3:0, 0:1, 0:0)

Mladinski reprezentanci Italije in Avstrije sta v Bohnu in Celovcu pomerili svoje moči. Tesnemu porazu na Južnem Tirolskem je sledila katastrofa v Celovcu, ki jo lahko pripišemo odsotnosti najboljših igralcev Atletikov, ki so iz Italije takoj odpotovali v Kitzbühel, kjer se je v prvi tekmi državnega prvenstva pomeril KAC z domačim klubom. Senzacionalna zmaga proti četrtoplasirani ekipi češkoslovaške prve lige je presenetila vse. V tem srečanju sta si stali nasproti dve dokaj enakovredni ekipi. Tekmo so odločili celovski Kanadčani in sodniki. Ti so bili domačinom očitno naklonjeni in niso priznali popolnoma regularnega zadetka gostov.

Nato so Atletiki gostovali v Cortini, kjer so izgubili zadnjo tekmo za Alpski pokal. To je bil obenem njihov prvi poraz v tej konkurenci, v kateri so zmagali s štirimi točkami prednosti in osvojili najvišjo trofej.

Tesen poraz v Kitzbühlu še ni odločil prvenstva. V povratni tekmi imajo Atletiki še vse možnosti, da nadoknadijo zmagano. Vendar sta poleg zmagovalca še dva favorita — Innsbruck, ki je katastrofalno odpravil Leoben in Dunaj, »Dunajski« Kanadčan Del John je pred kratkim dobil avstrijsko državljanstvo. Torej bo lahko nastopil v avstrijski reprezentanci na svetovnem prvenstvu in skupaj z »rojakom« Hudsonom igral na prvenstvu. Tudi Tirolci nočejo zaostajati in po vsej verjetnosti bo kmalu postal avstrijski državljaj tudi Mc Donald, ki je najboljši Kanadčan 1. IEV. Tako se bo po vzoru Italije reprezentanca Avstrokanadčanov morda le dvignila izpod evropskega povprečja.

Atletiki stojijo ob strani in že premišlujejo, katerega Kanadčana bodo oni »naturalizirali« ali »podržali«. Ideja »naturalizacije« je pravzaprav njihova, saj so baje se že lani resno pogajali z Lemonom.

KAC je v letošnji sezoni odigral 29 tekem. Od teh je 3 izgubil, ena tekma je končala neodločeno, zmagal pa je v petindvajsetih srečanjih. To je rezultat, s katerim se more ponašati res malo katere evropske ekipe. Na domačem terenu so Atletiki še nepremagani.

GLEDALIŠČE V CELOVCU

Petek, 12. jan.: Mit besten Empfehlungen, komedija (premiera). — Sobota, 13. jan.: Die lustige Witwe, opereta. — Nedelja, 14. jan. ob 15. uri: Mit besten Empfehlungen, komedija. — Sreda, 17. jan.: Mit besten Empfehlungen, komedija. — Četrtek, 18. jan.: Mit besten Empfehlungen. — Petek, 19. jan.: Die Nacht des Schicksals, opera (premiera). — Sobota, 20. jan.: Der siebente Bua, komedija. — Nedelja, 21. jan., ob 15. uri: Bandite streche, opereta.

Začetek vselej ob 19.30 uri (razen 14. in 21. jan.)

Nova veseloligra v mestnem gledališču

V petek bo v mestnem gledališču premiera sodobno kritične veseloligre »Mit besten Empfehlungen«, ki jo je spisal Hans Schubert in je doživela lep uspeh v dunajskem gledališču Josefstadt. Režija je poverjena Herti Fauland k. g., nadalje nastopajo dame Fauland, Baumböck in Sansoni ter gospodje Asper, Böhm, Eybl, Filser, Kuchar, Stefan, Tisal. Odrsko podobo je ustvaril arch. Spurny, kostime pa je oskrbela Anny Arnold.

ZAHVALA

Za vse izraze iskrenega sočutja ob smrti in za številno udeležbo pri pogrebu našega očeta, brata in strica, gospoda

Janeza Rosenzopf,

pd. Šimona v Breški vesi

se vsem žalnim gostom iskreno zahvalujemo.

Posebno smo dolžni zahvalo duhovnemu sinu, preč. g. Cirilu Turku, ki je kot izseljenski duhovnik prihitel iz daljnega Porurja k pogrebu svojega duhovnega očeta.

Istotako domači preč. duhovščini za vso dušnopastirsko oskrbo pokojnikovo za časa njegove bolezni in za tolažilne besede pri pogrebnih obredih.

Iskreno zahvalo izražamo tudi domačim pevcem za ganljive žalostinke na vasi in ob odprtem grobu. Lepa hvala pogrebem in sosedom za sočutno pomoč in vsem, ki so darovali vence, najbolj pa vsem tistim, kateri so se pokojnika spomnili v molitvah.

Prosimo, da bi rajnega še tudi nadalje ohranili v molitvenem spominu!

Breška ves, dne 9. januarja 1962.

Alojz in Pavla Rosenzopf
in vsi ostali sorodniki.

V globoki žalosti sporočamo vsem sorodnikom in zancem, da je naš ljubljani oče, dedek in stric, gospod

Valentin Štangel

dne 31. decembra 1961 v 85. letu starosti umrl. Pokojnik je bil po rodu iz Kotmare vesi.

Priporočamo ga v molitev.

Bela pri Železni Kapli, 7. jan. 1962.

MIRA, hčerka
in ostali sorodniki.